

Bir Zorlayıcı Diplomasi Örneği: Rusya'nın Avrupa Birliği'ne Yönelik Enerji Kozu¹

An Example of Coercive Diplomacy: The Energy Card of Russia Towards European Union

Göksu ÖZDEMİR* Ezgi KILIÇARSLAN GÜL** Murat GÜL***

Makale Geliş Tarihi / Received : 19/02/2026
Makale Kabul Tarihi / Accepted : 23/06/2026

ÖZET

Bu makale, 24 Şubat 2022 tarihinde başlayan Rusya-Ukrayna Savaşı çerçevesinde, Rusya'nın Ukrayna'ya destek olan Avrupa Birliği'ne yönelik zorlayıcı diplomasisinde enerjinin etkisini incelemektedir. Kırım'ın Rusya Federasyonu tarafından ilhakı neticesinde ekonomik yaptırımları Rusya aleyhine uygulamaya koyan Avrupa Birliği'ne karşı Rusya da benzeri bir araçsallaşma içerisine girmiştir. Bu çerçevede, enerjinin uluslararası politikada ekonomik kalkınma ve dolayısıyla gücün lokomotifine haline geldiği tezinden hareketle, zengin doğal gaz ve petrol kaynaklarına sahip olan Rusya'nın, enerji konusunda büyük oranda dışa bağımlı olan Avrupa Birliği'ne yönelik olarak enerji kozunu bir zorlayıcı diplomasi unsuru olarak kullandığı ortaya koyulmuştur. Rusya'nın "Çeçen Modeli" olarak tanımlanan ve güç kullanımına dönük zorlayıcı diplomasisine ek olarak Avrupa Birliği'ne yönelik enerji kozunu nasıl kullandığı istatistiksel verilerle ve ticaret rakamlarıyla analiz edilecektir. Gerek uluslararası kuruluşların gerek konu üzerine nicel araştırmalar yapan akademik kaynakların sunduğu verilerle çalışmanın bulguları desteklenecektir. Savaşın devam ettiği süreçte, Rusya ile Avrupa Birliği arasındaki satranç oyununda enerjinin en önemli taşlardan biri olmaya devam edeceği iddia edilmektedir.

Anahtar Kavramlar: Zorlayıcı Diplomasi, Çeçen Modeli, Enerji bağımlılığı, Yaptırım.

ABSTRACT

This article analyzes the impact of energy in Russia's coercive diplomacy towards European Union, supporting Ukraine, within the context of the war between Russia and Ukraine that started on February 24, 2022. Due to the annexation of Crimea by Russian Federation and implementation of economic sanctions against Russia by European Union, Russia followed the same path of instrumentalization. Within this framework, through the thesis that argues the energy has become the locomotive of economic development, and thus power, in international politics, it is set forth that Russia, which possesses rich natural gas and oil reserves uses energy card as a factor of coercive diplomacy against the energy dependent - European Union. This article will analyze how Russia uses its energy card against European Union in addition to its so-called "Chechen Model", which is based on the use of force, through statistical data and trade rates. The findings of the article will be supported by the data provided by the international institutions and quantitative academic resources focusing on the issue. It is argued that as far as the war will continue, energy will continue to be one of the most important pieces in the chess game between Russia and European Union.

Keywords: Coercive Diplomacy, Chechen Model, Energy Dependency, Sanction.

Önerilen Alıntı (Suggested Citation): Özdemir, G., Kılıçarslan-Gül, E. ve Gül, M. (2026). Bir Zorlayıcı Diplomasi Örneği: Rusya'nın Avrupa Birliği'ne Yönelik Enerji Kozu, *Ekonomi İşletme Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Dergisi (JEBPIR)*, 12 (1), 177-201. <https://doi.org/10.5281/zenodo.21032413>

¹ Bu çalışma, Prof. Dr. Murat GÜL danışmanlığında Göksu ÖZDEMİR tarafından hazırlanan "Rusya Federasyonu Dış Politikasında Zorlayıcı Diplomasi Bağlamında Enerjinin Araçsallaştırılması" başlıklı tezden türetilmiştir.

* Kırıkkale Üniversitesi, İİBF, Uluslararası İlişkiler Bölümü, goksuozdemir@gmail.com, **ORCID No:** 0000-0001-9139-2465

** Arş. Gör., Kırıkkale Üniversitesi, İİBF, Uluslararası İlişkiler Bölümü, ezgikilicarslan@kku.edu.tr, **ORCID No:** 0000-0003-0199-023X.

*** Prof. Dr., Kırıkkale Üniversitesi, İİBF, Uluslararası İlişkiler Bölümü, muratgul@kku.edu.tr, **ORCID No:** 0000-0003-2949-2873.

GİRİŞ

Uluslararası sistemde sorunların çatışma veya savaşa dönüşmemesi adına barışçıl yöntemler 20. yüzyıl itibari ile sıklıkla tercih edilmeye başlanmıştır. Bu yöntemlerin en önde gelen örneklerinden biri de zorlayıcı diplomasi stratejisidir. Zorlayıcı diplomasinin uygulanışına ilişkin alanda çalışmalar bulunmaktadır. Kuzey Kore'ye veya İran'a yönelik yaptırımlar üzerinden zorlayıcı diplomasi üzerine araştırmalar yapılmıştır. Bu çalışmanın katkısı ise Rusya ile Avrupa Birliği (AB) arasındaki denklemin özgünlüğüne yönelik verilerin ortaya koyulması noktasındadır. Ekonomik ölçek çerçevesinde Kuzey Kore ve İran gibi ülkeler Batı yaptırımları karşısında daha edilgen kalmış, Rusya ise tam tersine Avrupa Birliği'ne yönelik olarak enerji kartı üzerinden mütekabiliyet göstermiştir. Üstelik çalışmada sunulan Rusya'nın enerji ihracatı verilerinden hareketle, ekonomik kayıplarına rağmen Rusya'nın jeopolitik önceliklerinden vazgeçmediği görülmektedir. Bu çerçevede, zorlayıcı diplomasi stratejisini dış politikasında sıklıkla kullanan devletlerden biri olan Rusya Federasyonu (RF), tarihin hemen her döneminde coğrafi konumu, askeri gücü ve enerji avantajı ile belirleyici öneme sahip aktörlerden biri olmuştur. 2000 yılında Rusya Federasyonu Devlet Başkanı olan Vladimir Putin'in de etkisiyle Rus dış politika stratejisi revize edilmiş ve uluslararası sistemin çok kutuplu niteliğe haiz bir yapıya dönüştürülmesi temel öncelik olarak belirlenmiştir. Rusya dış politikasında yaşadığı sorunları barışçıl bir yöntem olan zorlayıcı diplomasi ile çözmeye çalışmışsa da askeri gücünü göz ardı etmeden kendine has bir zorlayıcı diplomasi stratejisi geliştirmiştir. Askeri gücünü de dâhil ettiği zorlayıcı diplomasisinde sopa olarak enerji alanındaki avantajını kullanmayı tercih eden Rusya, sorun yaşadığı devletlere enerji iletimini kısıtlayarak ya da keserek karşısındaki devletleri ikna etmeyi amaçlamıştır.

Rusya, eski Sovyet coğrafyasındaki devletlerden biri olan Ukrayna'nın AB ve NATO'ya üye olmaya yönelik politikasından duyduğu rahatsızlık sonucunda 24 Şubat 2022'de Ukrayna ile savaşa başlamıştır. ABD ve AB ülkeleri Rusya'nın savaşı bitirmesini sağlamak için yaptırımlar uygulamaya karar vermiş, Rusya ise bu yaptırımlar karşısında AB'ye zorlayıcı diplomasi stratejisine başvurmuş ve AB'nin enerji alanında Rusya'ya olan bağımlılığını araçsallaştırmıştır. Rusya'nın enerjisine yönelik yaptırımlarına rağmen AB, enerji ithalatını azaltmış olsa da tamamen bitirmemiştir. Rusya ise yaptırımlara enerji satışını ruble ile yapmak, enerji iletimi durdurmak ya da kesmek ve alternatif pazarlara yönelmek gibi politikalarla karşılık vermiş ve AB'nin Ukrayna'ya desteğini sona erdirmeye çalışmıştır. Bu çalışmada zorlayıcı diplomasi stratejisi bağlamında Rusya'nın Ukrayna ile savaşında kendisine yaptırımlar uygulayan AB'ye yönelik enerji avantajını nasıl kullandığı incelenecektir. Enerjiyi araçsallaştırarak zorlayıcı diplomasi stratejisinde sopa haline getiren Rusya'nın dış politikasında yaşadığı sorunları lehine çözmek için geliştirdiği kendine has stratejisinin başarısı irdelenmiştir.

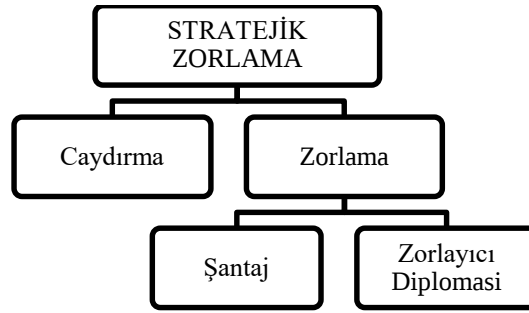
1. ZORLAYICI DİPLOMASİ STRATEJİSİ VE KUVVET KULLANMA TEHDİDİNE DAYALI ZORLAMA STRATEJİLERİ

Devletler, çıkarlarına uygun politikalarının diğer devletler tarafından kabul edilmesini sağlamak için topyekûn güç kullanımını ifade eden “kaba kuvvet veya gerçek (fili) güç kullanımı” ve “rakibin (diğer devlet/devletlerin) güç kullanma tehdidi ile ikna etmeye dayanan gizli güç

kullanımı-gücün zorlayıcı kullanımı” şeklinde iki yola başvururlar. İki yöntem arasındaki en önemli fark, rakip devletin kendisine güç uygulayacak devletin gücünü algılaması ile ilgilidir (Slantchev, 2014: 3-4). Gücün doğrudan kullanılmaması anlamına gelen ve savaşa varmayan zorlama yöntemlerinin amacı, bir devletin rakibi olarak gördüğü başka bir devleti güç kullanacağına dair tehdit unsuru ile korkutarak ikna etmeyi sağlamaktır (Şener, 2017: 161).

Uluslararası sistemde devletlerin aralarındaki sorunların çözümünde başvurdukları askeri güç kullanımının kökenleri daha eskilere dayanmaktadır. Buna karşın askeri güç kullanımına dayalı zorlama stratejilerinin sistematik olarak incelenmesi daha yeni tarihlerde gerçekleştirilmiştir. Buna göre Thomas Schelling, *Arms and Influence* (1966) eserinde askeri güç kullanma tehdidine dayalı stratejilere değinmiş ve zorlama stratejisini kavramsallaştırmıştır (Schelling, 1966; akt. Şener, 2017: 160).

Şekil 1. Zorlama Yöntemleri Modeli

(Kaynak: Aksu, 2008: 25)

Görüldüğü üzere uluslararası politikada güç kullanma tehdidine dayalı zorlama stratejileri eylemin başlamış ya da başlamamış olmasına göre ikiye ayrılmaktadır: Eylem yeni başlamışsa ilk aşamada önlemeyi amaçlayan “caydırıcılık” ve başlanan eylemden geri adım atılmasını ya da vazgeçilmesini amaçlayan “zorlama” şeklindedir (Şener, 2017: 161).

Caydırıcılık (*deterrence*) stratejisi, uluslararası politikadaki sorunların çözümünde kullanılan diplomatik yöntemlerden biri olarak rakip devletin tehdit unsuru eylemini durdurmasını ya da eyleminden vazgeçmesini sağlamayı amaçlamaktadır (Aksu, 2008: 23). Devlet, rakip devlete eyleminden vazgeçmediği takdirde hedeflediği kazançtan daha büyük bir kayıp yaşayacağını hissettirmeli ve blöf yapmadığını da rakip devlete yönelik güç kullanma tehdidi ile desteklemelidir (Craig ve George, 1997: 166).

Devletin, rakip devletin başlamış tehdit unsuru eyleminden vazgeçmesi ya da geri adım atması için ikna etmeyi içeren zorlama (*compellence*) stratejisi, caydırıcılıktan iki yönüyle ayrılmaktadır. İlk olarak eylemin başlaması gerekmektedir. İkinci olarak da güç kullanma tehdidi ile rakip devleti ikna etmeyi amaçlamaktadır (Craig ve George, 1997: 185). Thomas uluslararası ilişkiler literatüründe güç kullanma tehdidi içeren stratejiler yaygın olarak “caydırma” ve “zorlayıcı diplomasi” çerçevesinde incelemiştir. Ancak kavramsallaştırmada zorlayıcı diplomasi stratejisi ile diğer stratejiler arasındaki

ayrım yeterince belirgin şekilde verilmemiştir (Aksu, 2010: 477). Uluslararası politika literatürüne “zorlayıcı diplomasi” kavramını ekleyen Alexander George, söz konusu kavramsallaştırma eksikliğini gidermiş ve yaptığı çalışmalarda zorlama stratejisini saldırgan nitelikteki zorlama stratejisi/şantaj ve savunma niteliğindeki zorlayıcı diplomasi olarak iki alt başlıkta incelemiştir (Şener, 2017: 162).

Eyleminden vazgeçmesi ya da geri adım atması sağlanmaya çalışılan rakip devleti, güç kullanma tehdidi ile korkutan devlet, beklentisinin yerine getirilmemesi (vazgeçmek ya da geri adım atmak) durumunda, ilgili devleti ciddi yaptırımlarda bulunacağına yönelik şantaj (*blackmail*) stratejisi olarak tanımlanan bir yöntem kullanmaktadır. Şantajın, çatışmanın maliyetinin yüksek olması nedeniyle güç kullanılmadan amacına ulaşmaya çalışması, uluslararası ilişkilerde daha tercih edilir bir strateji olarak öne çıkması sonucunu doğurmuştur. Diğer taraftan söz konusu stratejinin mutlak başarı getireceği iddia edilemez. Nitekim George, *Savaştan Kaçınmak II* isimli kitabında şantaj stratejisini uygulayan devleti bekleyen ihtimallere değinmiştir. Buna göre; rakip devletin şantaj stratejisi ile beklenenleri reddetmesi ya da devlete karşı tehditlerde bulunması ihtimali bulunmaktadır. George, bu durum için devletin alabileceği önlemlere de değinmiştir ve şantaj stratejisi uygulanacak devletten beklenen eylemin inandırıcı, meşru ve kabul edilebilir olması gereklidir. Ayrıca rakip devlet, beklentiler karşılanmadığı takdirde uğrayacağı kaybın çok daha maliyetli olacağı konusunda ikna edilmelidir (George, 2006: 301-303).

Zorlayıcı diplomasi (*coercive diplomacy*) stratejisi, bir devletin rakibi olarak değerlendirdiği diğer devletin tehdit unsuru içeren eylemini durdurmak ya da eyleminden vazgeçmesini sınırlı askeri güç içeren tehditler yoluyla sağlamayı amaçlamaktadır.

1.1. Zorlayıcı Diplomasi Stratejisinin Temel Esasları

Kökenleri “denizcilik diplomasisi”ne dayanan zorlayıcı diplomasi, seneler içerisinde gelişim göstermiştir. Günümüzde de devletlerin dış politikalarında yaşadıkları sorunlarda başvurdukları bir strateji olan zorlayıcı diplomasi, zorlama, şantaj ve caydırma stratejilerinden çeşitli farklılıkları ile ayrılmaktadır. Schelling, zorlama kavramının kapsamını geliştirmiş ve zorlamayı rakip devletin eyleminden geri adım atması ya da eylemini durdurmasını amaçlayan bir strateji olarak tanımlamıştır. Şantaj, caydırma ve zorlayıcı diplomasiyi de zorlama stratejisine dâhil etmiştir. Zorlayıcı diplomasinin teorik çerçevesini belirleyen ve bu stratejiyi diplomatik strateji yöntemlerinden biri haline getiren George, zorlama stratejisinin tehdidi savunma amacıyla kullanıp yanına saldırıyı da eklemesi yönünden ele almıştır. Bu özellik bakımından değerlendirildiğinde zorlama stratejisinin zorlayıcı diplomasiden daha kapsamlı bir strateji olduğunu belirtmiştir (Yalaz, 2021: 57-58).

Craig ve George’a (1997: 166) göre zorlayıcı diplomasi stratejisinin uygulanması için rakip devletin tehdit içeren eylemine başlamış olması gerekmektedir. Bu açıdan incelendiğinde zorlayıcı diplomasi, caydırıcılığın bir sonraki aşamasını oluşturmaktadır. Zorlayıcı diplomasi stratejisinin amacı savaş kazanmak değil, savaştan kaçınarak tehdit unsurunu oluşturan devleti etkileyerek eyleminden vazgeçmesini ya da geri adım atmasını sağlamaktır. Rakip devleti etkilemek için askeri

tehdit ve sınırlı gücün etkin olarak kullanılmasına izin verilmemesi yönüyle de zorlamadan ayrılmaktadır (Jakobsen, 2016: 478).

Zorlayıcı diplomasinin mantığını bir devletin, rakibi olan devletin eyleminden vazgeçmesine ya da geri adım atmasına dair istemini yerine getirmemesi durumunda cezalandırılacağına dair tehdit olarak ifade eden George, stratejinin inandırıcılık ve etki gücünün yüksek olduğuna belirtmiştir. İki devlet arasındaki bilgi akışının hızlı ve güvenilir olması zorlayıcı diplomasinin inandırıcılığını ve etki gücünü arttıran önemli bir unsurdur. Zorlayıcı diplomasiyi uygulayacak olan devletin rakip devlete yönelik değerlendirmelerinin doğru yapılması, inandırıcılığı artırmaya yönelik en uygun davranış şeklinin belirlenmesi açısından önemlidir. Ayrıca; rakip devletin, zorlayıcı diplomasi uygulayan devletin talebini doğru anlaması da bilgi akışının güvenilir olması ile sağlanmaktadır (George ve Simon, 1994: 0). Zorlayıcı diplomasi, sadece tehdit ve güç kullanımı içermeyen, “mesaj iletimi”, “pazarlık” ve “müzakere” gibi araçları da bulunduran esnek bir stratejidir. Rakip devletin eyleminden vazgeçmesi için ikna etmeye yönelik teşvikler de öngörülmektedir (Craig ve George, 1997: 183).

Zorlayıcı diplomasi, askeri bir stratejiden ziyade diplomatik bir strateji olarak değerlendirilmektedir. Ancak zorlayıcı diplomasi gerekli durumlarda sınırlı ölçüde askeri güç kullanımına yer vererek rakip devletin eyleminden vazgeçmemesi ya da geri adım atmaması durumunda yaşayacağı kaybın ve zararın boyutlarını göstererek ikna etmeyi amaçlamaktadır (Aksu, 2008: 27).

Devletin iç politikasının ve ekonomik koşullarının rakip devlete yönelik baskı ve ikna için uygun olması zorlayıcı diplomasi stratejisinin başarısı açısından önemlidir. Ayrıca zorlayıcı diplomasi stratejisi uygulayacak olan devletin, rakip devlete yönelik ikna ve tehdit unsurlarını orantılılık, karşılıklılık ve güvenilirlikten oluşan üç kriteri barındıran “havuç” ve “sopa”ları birleştirmesi gerekmektedir (Jentleson, 2006: 2-3). George’un kavramsallaştırmasında zorlayıcı diplomasinin başarılı olması için sopa gerekli ancak nadiren yeterli olarak değerlendiriliyor. Sopa tehdit unsuru olan devleti müzakere yapmaya ikna etmek için korkuyu sağlamaya, havucun ise tehditkâr devletin taleplere uyması ve ilerleyen dönemlerde ek talep veya tehdide yol açmayacağına dair güvence vermesinin gerekliliği literatürde tartışmalı bir konudur (Jakobsen, 2016: 478-479).

Tablo 1. Caydırma ve Zorlayıcı Diplomasi

Caydırma	Zorlayıcı Diplomasi		
	Tip A	Tip B	Tip C
Rakibi bir eylemi başlatmamak için ikna etmek	Rakibi hedeflediği amaca ulaşmadan önce durmaya ikna etmek	Rakibin eylemini geri almasına ikna etmek	Rakibi hükümetinde değişiklik yapması için ikna etmek

Kaynak: George ve Simons, 1994: 9; akt. Yalaz, 2021: 58)

Tabloda da görüldüğü üzere George’a göre zorlayıcı diplomasi uygulayan devlet, üç farklı savunma hedefinden birini tercih etmelidir: bir eylemi durdurmak, bir eylemi geri aldirmek veya rakip

devletin hükümetinin bileşiminde ya da rejimin doğasında değişiklik talebi yoluyla düşmanca davranışın durdurulması (Yalaz, 2021: 58).

1.2. Zorlayıcı Diplomasi Stratejisinin Çeşitleri

Zorlayıcı diplomasi stratejisinin başarısında stratejiyi oluşturan unsurlar kadar önemli olan diğer bir etken rakip devlete yönelik geliştirilecek söylemdir. Rakip devlete yönelik söylemde devlete dair edinilen bilgiler göz önünde bulundurularak istem belirlenir ve söylemle diplomasi sürecinin yeniden başlatılması amaçlanır. Burada devletin söyleminde kararlılığını göstermesi, rakip devleti ikna süreci açısından önemlidir (Aksu, 2008: 31).

Söylemin nasıl olacağına dair karar verildikten sonra zorlayıcı diplomasi uygulayacak olan devletin krizin ölçütlerine ve söyleme uygun olacak hangi strateji ile süreci yöneteceğini belirlemesi gereklidir. Zorlayıcı diplomasinin önemli ismi olan George, stratejiyi “*ültilatom/ultimatum*”, “*zımni ültimatom/tacit ultimatum*”, “*baskıyı aşamalı olarak arttırma/gradual turning of the screw*” ve “*dene ve gör/try and see*” olarak dörde ayırmıştır (Gül ve Karapınar, 2020: 282).

- **Ültimatom (*Ultimatum*):** Zorlayıcı devletin, rakip devlete uyguladığı en ciddi güç kullanma tehdidini içeren ültimatom, en bilinen yöntemlerden biridir. Klasik ültimatomun üç bileşeni vardır. İlk bileşen; rakip devletin yerine getirmesi gereken istemdir. İkinci bileşen; istemin yerine getirilmesi için kesin bir zaman sınırlaması ya da aciliyet vurgusudur. Üçüncü ve son bileşen ise; rakip devletin istemi yerine getirmemesi durumunda karşılaşılabilecek ceza sonucunda kayıplarının yüksek olacağına dair inandırıcı bir tehditte bulunulmasıdır (Lauren, 1972: 138).
- **Zımni Ültimatom (*Tacit Ultimatum*):** Devletin, rakip devlete kararlılığını ve inandırıcılığını en yüksek seviyede ilettiği zımni ültimatom, klasik ültimatomun üç unsurunu da bulundurmaktadır. Ancak klasik ültimatomda yer alan aciliyet vurgusu ve ceza tehdidi zımni ültimatomda açık şekilde belirtilmemiştir. Buna göre; rakip devlete istemi gerçekleştirilmesi için daha uzun süre tanınmış ve ceza tehdidinin sınırları belirlenmemiştir (Aksu, 2008: 32).
- **Baskıyı Aşamalı Olarak Arttırma (*Gradual Turning of the Screw*):** Klasik ültimatomun unsurlarından aciliyet vurgusu ve ceza tehdidine yer vermeyen baskıyı aşamalı olarak artırma stratejisini uygulayan devlet, kararlılık ve inandırıcılığını göstermek için askeri kapasitesini kullanarak rakip devlet üzerindeki baskıyı arttırmayı amaçlar. Güçlü yöntemlerden biri olarak değerlendirilen baskıyı aşamalı olarak artırma stratejisinin uygulanmasında baskının dozunu ayarlamak gibi bazı sorunlarla karşılaşılabilir (Şener, 2017: 171).
- **Dene ve Gör (*Try and See*):** Zorlayıcı diplomasi yöntemleri arasında klasik ültimatomun sadece açık talep unsurunu barındıran dene ve gör stratejisi, diğer yöntemlere nazaran sınırlı bir kapsama sahiptir. Zaman kısıtlaması ve ceza yaptırımı olmadan istemin yerine getirilmesini bekleyen devlet, istemin yerine getirilmemesi durumunda nasıl bir strateji izleyeceğine dair değerlendirmeler yaparak yeni kararlar almaktan kaçınır (Craig ve George, 1997: 185).

Zorlayıcı diplomasi stratejisini uygulayan devlet, rakip devleti eyleminden vazgeçirmek ya da geri adım attırmak için dört yöntemden birini seçerek uygular. Ancak krizin boyutuna göre bahsedilen stratejiler arasında geçişler de yapılabilir. Bu bağlamda dikkat edilmesi gereken en temel durum; inandırıcılık ve kararlılığı riske atacak hamleler yapmamaktır.

1.3. Zorlayıcı Diplomasi Stratejisinde Güç Kullanımı

Uluslararası politikada güç kullanımı “kuvvet kullanma tehditleri”, “gösterisel/sınırlı kuvvet kullanımı” ve “tam kuvvet kullanımı-savaş” olarak üç seviyeden oluşmaktadır. Art’ın (2003: 360-361), “*Coercive Diplomacy: What Do We Know?*” başlıklı çalışması zorlayıcı diplomasinin güç kullanım seviyelerinden ilk ikisini kapsadığını ifade etmektedir. Bu bağlamda da zorlayıcı diplomasi stratejisi uygulayacak devletin, rakip devlete karşı güç kullanmaya karar vermesi durumunda sınırlı kuvvet kullanma yöntemini tercih etmesi ve rakip devleti ikna etmeyi sağlaması gereklidir. Zorlayıcı devlet, kriz sürecinde sınırlı kuvvetini arttırarak tam kuvvet kullanımına geçiş yaparsa zorlayıcı diplomasi stratejisi başarısız sonuçlanır ve krizin boyutu büyür.

Zorlayıcı diplomasi stratejisinde güç kullanımı hakkında Art’ın yaklaşımına benzer yaklaşım geliştiren George’a göre; güç kullanımı rakip devleti eylem ve davranışından geri adım attıracak ya da vazgeçirecek boyutta sınırlı ve bazı durumlarda güç kullanımının devam edebileceğini hissettirecek “ibret verici”² ölçüde olmalıdır (George, 2004: 71). Her krizde rakip devlete yönelik ibret verici güç kullanılması gerekli değildir. Krizler, ibret verici güç kullanımına gerek kalmadan çözülebileceği gibi tam kuvvet kullanımı için zorlayıcı diplomasi stratejisinden vazgeçilerek savaşa da sonlanabilir (Şener, 2017: 174-175).

2. RUSYA FEDERASYONU DIŞ POLİTİKASI

Tarihsel süreç boyunca coğrafi konumları ve ülkelerin büyüklüğü ile Rus devletleri hem küresel hem bölgesel siyaset, ekonomi ve kültür gibi alanlarda uluslararası sistemin en belirleyici devletlerinden olmuşlardır. İmparatorluk ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) dönemlerinde oluşturdukları dış politika yaklaşımlarını günümüzdeki Federasyon halinde de güncel şartlara göre uyarlayarak muhafaza eden Rusya, Soğuk Savaş sonrasında uluslararası sistemde kimliğini ve vizyonunu yeniden tanımlamak zorunda kalmıştır. 2000’li yıllar itibariyle Rusya, yeni dış politika yaklaşımı ile uluslararası sistemde etkisini arttırmaya devam eden bir ülke durumundadır. Uluslararası sistemde çok kutuplu denge oluşturmayı ve Batı’nın uluslararası sistem üzerindeki hegemonyasını kırmayı dış politikasında temel öncelik haline getiren Rusya, 2022’den bu yana Ukrayna ile savaşmaktadır.

2.1. Rusya Federasyonu Dış Politikasının Oluşmasında Etkili Unsurlar

Soğuk Savaş sonrası dönemde Rus dış politikasında üç öncelik öne çıkmıştır. İlk olarak silahlı çatışmaların önlenmesi ve eski Sovyet coğrafyasında siyasi istikrarın sağlanması amaçlanmıştır.

²“İbret verici” ifadesi ile zorlayıcı diplomasi stratejisi uygulayan devletin çıkarlarını korumak ve kararlılığını göstermek amacıyla gerekli durumlarda daha fazla güç kullanımına başvuracağını gösterecek düzeyde olması gerektiği vurgulanmaktadır.

İkinci öncelik bir zamanlar Sovyet toprağı olan Avrupa, Güney Asya ve Uzak Doğı'daki bölgelere yayılmayı amaçlayan bölgesel hegemonları engellemektir. Son olarak Sovyetler Birliğı'nden küresel miras olarak Rusya Federasyonu'na kalan alanı korumak ve uluslararası ilişkilerde prestijini artıracak politikalara yönelmektir (Kaya, 2022: 27).

Rusya Federasyonu dış politikasının nasıl yönetileceğı konusunda etkili olan birçok unsur bulunmaktadır. Bunlardan ilki özellikle Soğuk Savaş sonrasında Rusya'nın dış politika yönetiminin planlanmasında öne çıkan yaklaşımlardır. Rusya dönem dönem Atlantikçi (Batı yanlısı), Slavofil ve Avrasyacı düşünce yaklaşımlarının etkisiyle dış politikasını yönlendirmiştir. Bu yaklaşımlardan Atlantikçi düşünceye göre uluslararası sistemde Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'nin liderliğı kabul edilerek tek kutuplu sistem tanınmıştır. Ancak Rusya'nın Batı devletlerinden beklentilerinin gerçekleştirilmemesi, Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (*North Atlantic Treaty Organization-NATO*)'nün doğuya doğru hızlı genişlemesi ve Rusya'nın çıkarlarına saygı gösterilmemesi nedenleriyle Atlantikçi yaklaşımın etkisi kısa sürmüştür (Simons, 2020: 493). Kökenleri 20. yüzyıla kadar giden Avrasyacılık, Soğuk Savaş sonrasında Neo-Avrasyacılık haliyle Rus dış politikasında etkili olmuştur. Aleksandr Dugin'in katkılarıyla gelişen Neo-Avrasyacılık'ın temelinde Batı'nın Rusya'yı zayıflatması ve askeri gücünü kaybetmesi amacıyla yürüttüğü faaliyetlerin engellenmesi yer almaktadır. Dugin'e göre; Rusya'nın Batı sınırını oluşturan ve "Yakın Çevre"si olarak görülen ülkelerden oluşan bir Baltık Blok'unun kurulması, Polonya, Litvanya ve Letonya'ya özel statü tanınması, sayılan ülkelerin NATO'dan ayrılması ve Baltık bölgesinde silahsızlandırılmış bir alan kurulması gereklidir (Kurt, 2018: 102-103). Rusya'da etkisi olan bir diğer yaklaşım ise Batılılaşmanın engellenmesini ve Çar I. Petro dönemi öncesindeki "gerçek" Hristiyan ve Slav ilkelerine uygun Rusya'ya geri dönülmesini içeren Slavofilizm'dir. Rus milliyetçiliğinin temeli olarak değerlendirilen bu yaklaşım günümüzde de etkisini sürdürmektedir.

Rusya Federasyonu'nun dış politikasının şekillenmesinde etkili olan bir diğer unsur ise doktrinlerdir. İlki 1993 yılında yayınlanan Dış Politika Doktrini'nde "Yakın Çevre" ve eski Sovyet coğrafyasındaki ülkeler ile iyi ilişkiler geliştirilmesi öncelenmiştir. 2000 yılında Vladimir Putin iktidarı ile Rus dış politikasında önemli değişiklikler yaşanmış ve 10 Temmuz 2000'de yeni "Dış Politika Doktrini" yayınlanmıştır. Bu doktrinde; ayrılıkçı hareketler ve terör tehdidinin yükselişine paralel olarak devlet egemenliğine karşı yeni aktörlerin ortaya çıkması tehlikesine karşı dengeli dış politika izlenmesi gerekliliğı üzerinde durulmuştur. Bu doktrini takiben 2008, 2013 ve 2016 yıllarında da Dış Politika Doktrinleri yayınlanmıştır. Bu doktrinlerde ise Gürcistan ve Ukrayna gibi eski Sovyet coğrafyasındaki ülkeler başta olmak üzere uluslararası sistemdeki diğer aktörlerle yaşanan sorunlara yönelik çözümlere yer verilmiştir. Son olarak 2023 yılında ilan edilen Dış Politika Doktrini ile uluslararası sistemde çok kutuplu sistemin ve Rusya'nın çok yönlü ve bağımsız dış politika uygulamasının önemine değinilmiştir. Bu bağlamda da "Yakın Çevre Doktrini"ne uygun olacak şekilde Bağımsız Devletler Topluluğı (BDT), Kolektif Güvenlik Anlaşması Örgütü (KGAÖ) ve Avrasya Ekonomik Birliğı (AEB) gibi örgütlerle ilişkilerin geliştirilmesi öngörülmüştür. Ayrıca, Ukrayna ile süren savaştan dolayı Rusya'ya düşmanca yaklaşan devletlerin bu tavırlarından vazgeçmesi durumunda söz konusu devletlere hassasiyet gösterileceğı de eklenmiştir (*The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation - MFA*, 2023).

Putin iktidarı döneminde Rus dış politikasını etkileyen en önemli olay hiç şüphesiz ki eski Sovyet topraklarında Soğuk Savaş sonrası bağımsız olan Gürcistan, Ukrayna ve Kırgızistan'da yaşanan Renkli Devrimler sürecidir. Bağımsız olan devletlerin Rusya hâkimiyetinden kurtulmak ve ABD'ye yaklaşmak istekleri iç karışıklıklara neden olmuş ve Gül (Kırmızı), Turuncu (Kestane) ve Lale (Sarı) Devrimler olarak bilinen gelişmeler Rus dış politikasını derinden etkilemiştir.

2.2. Rusya Federasyonu Dış Politikasında Zorlayıcı Diplomasi

Rusya Federasyonu, 2000'de Putin'in iktidara gelmesi ile dış politika yaklaşımında önemli değişiklikler yapmıştır. Putin iktidarı ile Rusya, uluslararası sistemde etkin olan tek kutuplu sisteme ve ABD ve Batılı devletlerin hegemonyasına karşı duran bir dış politika izlemeye başlamış ve bu süreç Rusya'nın zorlayıcı diplomasi yaklaşımının kökenlerini oluşturmuştur. ABD ve Avrupa'nın ekonomik ve ticari alanda yaşadıkları düşüş ve askeri güçlerindeki kayba karşın Rusya ve Çin'in hem ekonomik hem askeri alanlarda büyümesi uluslararası sistemde değişimin önünü açmış ve özellikle Rusya'nın hırslarını daha da öne çıkarmıştır. Bunun yanı sıra Batı devletlerinin Rusya ve Çin'e yönelik yaptırımları iki devlet arasındaki askeri ve ekonomik iş birliğini bir açıdan zorunlu kılmıştır. Uluslararası ortamdaki bu gelişmeler neticesinde Rusya zorlayıcı diplomasisini geliştirerek şekillendirmiştir (Tkachenko, 2017: 117).

Küresel ya da bölgesel çok taraflı denge oluşturmayı amaçlayan Putin'in zorlayıcı diplomasi stratejisini şekillendiren üç unsur öne çıkmaktadır. İlk unsur Putin'in ve Putin'in dış politika yaklaşımının halktan büyük oranda destek almasıdır. İkinci unsur Rus askeri kuvvetlerinin yapısını değiştiren ve gelişmiş silahlar üretimini amaçlayan 2008-2015 tarihlerindeki başarılı askeri reformdur. Üçüncü unsur ise Putin'in iktidara gelmesi ile modern bir devletin kurumsal yapısının kurulmuş olmasıdır (Tkachenko, 2017: 131-132). Putin'in zorlayıcı diplomasi yaklaşımının kilit unsuru ise sınırlı ölçekte bile olsa askeri güç kullanımına yönelik tehdit içermesidir. Daha açık ifade ile Putin'in zorlayıcı diplomasi yaklaşımında sopa (yaptırım) havuca (teşvik) tercih edilmektedir. Rusya'nın dış politikasının temelinde de yer alan sınırlı askeri güç kullanımı, zorlayıcı diplomasi stratejisine entegre edilerek sopa halini almıştır.

Rusya'nın diğer ülkelerle yaşadığı sorunlarda başvurduğu zorlayıcı diplomasi stratejisinin ilk uygulandığı 1999 yılında başlayan İkinci Rus-Çeçen Savaşı'nda görülmektedir. İki devlet arasında SSCB'nin dağılması sonrası başlayan sorunlar 1994 yılında savaşa dönüşmüş ve ilk savaşın yıkıcı etkileri ikinci savaşa zemin oluşturmuştur. Bu süreçte Rusya Çeçenistan'a zorlayıcı diplomasi stratejisi uygulamıştır ve böylece Rusya'ya özgü modelini şekillendirmiştir. "Çeçen Modeli" olarak adlandırılan strateji beş temel unsurdan oluşmaktadır (Tkachenko, 2017: 125-127):

- *Üstün askeri gücün ve sınırlı askeri zaferin gösterilmesi*
- *Yenik durumdaki düşmana karşı zaferin kutlanmasının reddedilmesi*
- *Geçiş anlaşmalarını doğası gereği değerli ve bazı durumlarda olumlu bir statükoyu korumak için en uygun anlaşma olarak değerlendirmek*

- *Devlet Başkanı Putin'in zorlayıcı diplomasının karar alma ve dış politika yönetimi sürecine katılımı*
- *Rus liderlerin çatışma ile elde etmek istediklerini açıkça dile getirmeleri*

Çeçen Modeli ilerleyen yıllarda Gürcistan ve Ukrayna başta olmak üzere eski Sovyet coğrafyasında yaşayan devletlere ve ABD, Suriye ve Avrupa Birliği gibi uluslararası sistemdeki diğer aktörlere de uygulanmıştır. Rusya, diğer ülkelerle yaşadığı sorunlara göre Çeçen Modeli'nde çeşitli değişiklikler yapmaktadır. 2015 yılında çekilen *Crimea: The Way Back Home (Kırım: Eve Dönüş Yolu)* belgesel filmi ile Putin, Rusya'nın çağdaş zorlayıcı diplomasi modelini açıklamıştır. Kırım'ın ilhaki ve ayrılıkçı bölgeler konularını küresel izleyiciye Rusya perspektifinden açıklamak için, belgesel film 30 dile çevrilmiş ve Rusya Federasyonu'nun büyükelçilikleri tarafından yayınlanmıştır.

Rusya'nın zorlayıcı diplomasi kullanımı ile artan deneyimi diplomatik veya askeri eylemler olarak görülmekte ve sorunların çözümü için geleneksel diplomasiye yeni bir alternatif oluşturmaktadır. Günümüzde de Rus dış politikasında tehditlerin gerçekliğini göstermek amacıyla başvuru alan askeri güç kullanımı uluslararası çatışmalarda mümkün olan en iyi sonucu elde etme amacı taşımaktadır (Tkachenko, 2017: 120).

2.3. Rusya Federasyonu'nun Enerji Politikaları

Rusya Federasyonu, on yedi milyon km²'yi aşan coğrafi büyüklüğü ile dünyanın hem en büyük ülkesi hem de on dört ülke ile sınırları olduğundan en çok komşuya sahip olan Asya ve Avrupa ülkesi olarak dünyanın merkezinde (kalpgâh- *Heartland*) yer almaktadır. Kıta ülkesi olmayan Rusya, özel jeopolitiği ile enerji kaynakları açısından da dünyada önemli bir konumdadır (Dugin, 2005: 127-128). Rusya, dünyadaki petrol üretiminin üç büyük ülkesinden, dünyanın doğal gaz üretimindeki ikinci büyük ülkesi ve en büyük doğal gaz ihracatçısı olarak güçlü bir finansal temele sahiptir. Enerji alanından devlet bütçesinin %40-50'si, ihracat gelirlerinin %55-60'ı ve gayrisafi yurtiçi hasılasının (GSYİH) yaklaşık %30'u oluşan Rusya Federasyonu, dünya ekonomisinin de önde gelen ülkelerinden olarak bu avantajını kullanmaktadır (Yergin, 2022: 80-81).

1 Ocak 2024 itibari ile Rusya, kanıtlanmış petrol rezervleri (80 milyar varil) ve kanıtlanmış doğal gaz rezervleri (1.688 trilyon fit küp (Tcf) - en büyük doğal gaz rezervi) ile dünyanın en büyük enerji arzına sahip ülkelerden biridir (US Energy Information Administration - EIA, 2024). Enerji alanındaki avantajlı konumunu dış politikasında öncelik haline getiren Rusya, 1995 yılında yayınladığı "2010 Yılına Kadar Rusya Federasyonu Enerji Politikasının ve Yakıt-Enerji Sanayi Yapı Değişiminin Temel Yönleri" ve "1996-2000 Yılları İçin Yakıt ve Enerji Programı" belgeleri ile enerji politikalarının temelini atmıştır. Rusya'nın enerji politikasındaki temel amaçları; ekonomik büyümeyi destekleyecek programlarla enerji kaynaklarını daha verimli kullanmak ve enerji avantajının dış politikada etkinliğini artırmaktır.

Putin, Devlet Başkanı olduktan sonra enerji alanına gösterilen önem artırılmış ve Rus ekonomisinde en önemli gelir kaynağı petrol ve doğal gaz olduğundan devletin bu alanlardaki kontrolünü artırmak amaçlanmıştır. Putin'e göre Rusya, dünyada "dış enerji politikası" olan tek

ülkedir ve bu politikanın amacı “Rusya’nın Enerji Stratejisi Dokümanı”nda açıklanmıştır. Buna göre; “dış enerji politikasının amacı, RF’nin enerji potansiyelinin küresel pazara tümüyle entegre olması için en yüksek derecede etkin kullanmak, bu alandaki pozisyonları arttırmak ve ulusal ekonomi için en yüksek kar ihtimalini kazanmak” şeklinde belirlenmiştir (Varol Sevim, 2014: 91-92).

2003 yılında yayınlanan “2020’ye Rus Enerji Stratejisi” belgesi ile Putin dönemi enerji politikasının temelleri atılmış ve etkin şekilde oluşturulacak enerji politikasının, dış politikanın da bir unsuru haline gelmesinin önemi vurgulanmıştır. Enerji belgeleri de dış politika doktrinleri de yıllar içerisinde yaşanan sorunlara göre kısa ve uzun vadeli planlarla yenilenmiştir. 2009 yılında “2030 Yılına Kadar Rusya Federasyonu Enerji Stratejisi Belgesi” yayınlanmıştır. Bu belgede 2008-2009 yıllarında yaşanan krizin ve Putin’in enerji alanındaki izlediği devletleştirme politikasının izleri açıkça görülmektedir (Çetinkaya, 2019: 93). Bu belge ile yapılan yenilemelerin üç aşamada gerçekleştirilmesine karar verilmiş ve kısa ve uzun vadeli planlamalar yapılarak krizin etkilerinin giderilmesi, enerji sektöründe modernleşme, yeni petrol ve doğal gaz yataklarının oluşturulması ve alternatif enerji kaynaklarına yer verilmesi ve hidrokarbon ihracatının azaltılması amaçlanmıştır (Varol Sevim, 2014: 92-93). 2020 yılında, “2035’e Kadar Enerji Stratejisi” belgesi yayınlanmış ve enerji ihracatını çeşitlendirmek, enerji altyapısını modernleştirmek, enerji piyasasındaki rekabet gücünü arttırmak ve dijitalleştirmenin hızlandırılması yönünde çalışmalar yapılarak Rusya’nın enerji alanındaki liderlik pozisyonunu güçlendirmek amaçlanmıştır (Sukhankin, 2020).

Rusya’nın enerji politikalarında enerji şirketleri önemli yere sahiptir. Özellikle Gazprom adeta Rusya’nın enerji politikalarını dış politikaya uygulayan bir şirket olarak öne çıkmıştır. Kökenleri 1940’lara dayanan ve SSCB’nin ilk devlet şirketi olan Gazprom, Putin döneminde önemini daha da artırmıştır. Putin’in enerji politikası ile Gazprom’daki devlet hissesi %50’yi geçmiş ve adeta “devlet içinde devlet” haline gelmiştir. Rusya’nın enerji sektöründeki bir diğer önemli şirketi Rosneft’tir. Putin iktidarı ile devlete ait güçlü petrol şirketi haline gelerek devletin enerji politikalarını yürüten Rosneft, 2016 yılında devlet etkisinden ayrılmıştır. Rusya’nın enerji politikaları yürüten diğer önemli şirketler ise Lukoil, Transneft, Rosatom’dur.

2.4. Rusya Federasyonu Zorlayıcı Diplomasisinde Enerji

Putin’in Devlet Başkanı olması ile dış politikada yaşanan değişim zorlayıcı diplomasi uygulamalarına da yansımıştır. Putin’in dış politikasının odak noktası ABD ve ABD’nin uluslararası sistemdeki hegemonyası olduğundan zorlayıcı diplomasi uygulamaları uluslararası sistemde küresel ve bölgesel çok taraflılığı içeren dengenin oluşturulmasına yönelik şekillenmiştir. Ayrıca Rusya, “enerjinin süper gücü” olduğundan dış politikasında olduğu gibi zorlayıcı diplomasisinde de bu avantajını hemen her krizde gündeme getirmiştir. Bu şekilde uluslararası sistemdeki diğer devletlere karşı enerji avantajını kullanarak, Rusya’nın diğer devletlerden normal şartlarda bulunmayacağı istemleri olanaklı hale getiren zorlayıcı enerji politikasını ortaya çıkarmıştır (Maness ve Valeriano, 2015: 11).

Rusya’nın dış politikasında zorlayıcı diplomasi uygulamaları özellikle eski Sovyet coğrafyasındaki devletlerle yaşadığı sorunlar esnasında görülmektedir. Bu krizler sürecinde Rusya

hem sorun yaşadığı devletlere hem de enerji alanında neredeyse Rusya'ya bağımlı durumda olan AB'ye yönelik zorlayıcı diplomasi stratejisi uygulamıştır. Rusya'nın zorlayıcı diplomasi stratejisinde sopanın havuca tercih edilmesi yönüyle Batı ülkelerinin zorlayıcı diplomasisinden ayrılır. Uluslararası politikada enerjinin öneminin artmasına paralel olarak, sınırlı askeri güç uygulanmasına olumlu yaklaşan Rusya için sopayı temsilen enerjiye yönelik yaptırımlar öne çıkmaktadır.

3. RUSYA FEDERASYONU-UKRAYNA SAVAŞI'NDA AVRUPA BİRLİĞİ

Rusya Federasyonu, SSCB'nin dağılması sonrasında "Yakın Çevre Doktrini" ile eski Sovyet coğrafyasındaki devletlerle ilişkilerini iyi zeminde geliştirmeyi amaçlamıştır. Bu devletler arasında yer alan Ukrayna, Rusya ile köklü tarihi ve Rusya'nın enerji iletim güzergâhında olması sebebiyle her zaman önem arz etmiştir. İki devlet arasında 2005 yılında gerçekleşen Turuncu Devrim ve 2013 yılında gerçekleşen Meydan Devrimi ile başlayan sorunlar Rusya'nın 2014'te Kırım'ı ilhakı ve Ukrayna'nın ABD ve NATO'ya yaklaşma isteği ile daha da büyümüştür.

Kırım'ın ilhakından itibaren Rusya ve Ukrayna arasında devam eden çatışmalar Ukrayna'nın NATO'ya üye olmak istemesi üzerine 24 Şubat 2022'de savaşa dönüşmüştür. Rusya ve Ukrayna arasındaki savaş küresel siyasetin iklimini etkiler bir niteliğe sahip olmuştur. ABD ve AB gibi uluslararası sistemin önemli aktörlerinin Ukrayna'yı desteklemesi ve Rusya'ya yaptırım uygulama kararı vermesi karşısında Rusya enerji alanındaki avantajını kullanarak tepkilere karşılık vermiştir. Ukrayna'ya maddi ve askeri destek olan AB'ye yönelik zorlayıcı diplomasi stratejisi uygulayan Rusya, enerji kozunu kullanarak geri adım attırmayı amaçlamaktadır.

3.1. Savaşın Tarihsel Süreci

Rusya ve Ukrayna ilişkileri SSCB'nin dağılması sonrasında çatışmacı zeminde ilerlemiştir. Ukrayna'nın NATO ve AB'ye yönelik politikaları Rusya'yı rahatsız etmiş ve 2014 yılından itibaren gerginlik daha da artmıştır. Savaş öncesi dönemde Rusya'nın Kırım'ı ilhakı ve ayrılıkçı bölgeler Donetsk ve Luhansk bağımsızlığının tanınması gibi önemli gelişmeler yaşanmıştır. Bu olayların da etkisiyle Ukrayna'nın ABD'ye yaklaşma politikasına Rusya, Mart-Nisan 2021'de Kırım da dâhil olmak üzere Ukrayna sınırında geniş bir çıkarma yaparak tepki göstermiştir. Bu gelişmelerin ardından Rusya, Ukrayna'nın Batı yanlısı tutumunun devam etmesi sebebiyle 24 Şubat 2022'de sabah erken saatlerde Ukrayna'ya yönelik müdahaleye başlamıştır (Abdurahmanlı, 2022: 128).

Rusya açısından savaşın temel nedeni; Ukrayna'nın AB ve NATO'ya üye olma isteğinin Rusya'nın sınırları ve çıkarları için tehdit oluşturmalarıdır. Buna karşın Ukrayna ve Batı ise savaşın sebebini Putin'in SSCB sınırlarını yeniden kurmak hayaline dayandırmış ve savaşın devam etmesi durumunda Rusya'nın Ukrayna sonrasında Doğru Avrupa'daki diğer devletlere yönelik hamleleri olabileceğini ileri sürmüşlerdir. ABD Putin'in hayaline engel olmak için Ukrayna'nın NATO üyeliğinin kabul edilmesi gerektiğini ifade ederken, Rusya durumu başka şekilde değerlendirmiştir. Rusya'ya göre ABD, Ukrayna'yı NATO üyeliği ile kandırmakta ve böylece Rusya'nın toprak kaybetmesini sağlamayı amaçlamaktadır. Bu durum Rusya'nın çıkarları ve egemenliği için tehdit olarak değerlendirildiğinden dış politikada öncelikli konu olarak öne çıkmıştır (Sezer, 2024: 163).

Ukrayna Devlet Başkanı Volodimir Zelenski siyasete yönelik görüşlerinin farklılığından anlaşıldığı üzere Rus karşıtı bir liderdir. Minsk II Anlaşması'nda verilen yapıcı tavizler ile Ukrayna topraklarını Rusya'nın saldırıları sonucunda kaybedilebilecek hale getirildiğini düşünen Zelenski, iktidara gelişi ile Ukrayna dış politikasında değişikliklere yönelmiştir. Bu dönemde NATO ve AB'ye üyelik konuları dış politikanın temel önceliklerinden biri haline gelmiş ve Batı ülkeleriyle iyi ilişkiler geliştirilmeye çalışılmıştır (Sezer, 2024: 163).

3.2. Rusya'ya Yönelik AB Yaptırımları

AB, tarihsel bağları ve coğrafi yakınlığı nedeniyle Rusya'nın hem önemli bir komşusu hem de önemli ekonomik ilişkileri ile dış politikasında büyük yere sahiptir. Rusya ve AB arasında Soğuk Savaş sonrası iş birliğini geliştirmeye yönelik önemli adımlar atılmış ve siyaset, güvenlik, ticaret gibi alanlarda da ilişkileri iyi zeminde ilerletmek hedeflenmiştir. Ancak 2021 yılı verilerine göre Rusya'nın en büyük doğal gaz alıcısı olan AB ile ilişkileri 2022 yılında Rusya-Ukrayna Savaşı'nın başlamasıyla bozulmuştur.

Ukrayna, Rusya'nın AB'ye ihraç ettiği doğal gazın %95'inin geçiş güzergâhında yer alması nedeniyle AB için de jeostratejik öneme sahip bir ülkedir. Bunun yanı sıra Rusya ve AB arasındaki ticaret de ilişkilerin şekillenmesinde önemli bir konudur. AB'nin ithalatında mineral yakıtlar en yüksek paya sahip ürün olarak öne çıkmaktadır. Rusya ve AB arasındaki ilişkilerin temel ögesi olan enerji alanında Rusya, savaşın başlangıcına kadar AB'nin uzun vadeli ana tedarikçisi olmaya devam etmiştir (Tichy ve Dubskey, 2024: 1). Ancak 2014 yılında Rusya ve Ukrayna arasındaki sorunlar ve Kırım'ın ilhakına tepki gösteren AB, Rusya'nın doğal gazı kesmesi nedeniyle olumsuz etkilenmiştir. AB'nin enerji alanında Rusya'ya adeta bağımlı olması Rusya'nın yaptırımlarında en önemli unsur olmasına olanak tanımıştır. Ukrayna ise 2014 yılından itibaren mevzuatını AB standartlarına uygun hale getirmek ve demokrasisini geliştirmeye yönelik çalışmalarına devam etmiştir. Ancak bu gelişmeler Avrupa Parlamentosu (AP)'nda görüş farklılıklarına yol açmış ve Fransa, Slovakya ve Polonya'nın bazı AP milletvekilleri söylemlerinde AB'nin Rusya'ya yönelik yaptırımlarını eleştirerek Rusya yanlısı bir tutum sergilemiştir (Gil-Besada, 2025: 9).

Rusya-Ukrayna Savaşı'nda AB topraklarına yönelik doğrudan bir askeri saldırı olmasa da üye ülkeler tarafından Ukrayna'nın saldırıya uğraması AB'nin temel değerlerinden barış ve iş birliğine aykırı olması nedeniyle tepkiyle karşılanmıştır (Sojka vd., 2025: 7). Tepkisini savaşın başlamasından hemen sonra 26 Şubat 2022'de gösteren AB, Rusya'ya ambargo kararı almıştır. AB, Rus ekonomisini hedef aldığı yaptırımlarla Rusya'nın ekonomisini güçsüzleştirmeyi, teknolojiye ulaşımını zayıflatmayı ve kritik pazarlara ulaşmasını engellemeyi amaçlamıştır. AB, Rusya ile olan ticari ilişkilerini de dondurmuş ve Ukrayna'ya askeri ve maddi destek yollamıştır (Wang, 2023: 131). Bu yardımlara ek olarak insani yardım çağrısı ve oturum işlemleri ile Ukrayna'yı destekleyerek süreçte kilit bir Ukrayna yanlısı aktör haline gelmiştir. Ukraynalı liderlerin AB ile diyalogları kolaylaştırılmış ve diplomatik anlamda iş birlikleri sağlanmıştır. Ayrıca Rusya yanlısı tavır sergileyen AP milletvekillerinin seçim izlemeleri yasaklanmıştır (Gil-Besada, 2025: 9-10).

Rusya, Ukrayna ile savaşının başlamasının ardından Mart 2022’de Avrupa Konseyi (AK) organlarından uzaklaştırılmış ve Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi’nin (AKPM) desteği ile üyeliği sonlandırılarak bir ilk gerçekleştirilmiştir. AKPM, Rusya’yı kınamış ve Rusya’nın ihlaller nedeniyle yargılanması için özel bir mahkeme oluşturulması çağrısında bulunmuştur. Bunların yanı sıra Rusya’yı “terörist” olarak değerlendirmiş ve “Ukrayna’nın Avrupa’ya, Avrupa’nın Ukrayna’ya ihtiyacı var” söylemleriyle savaşı sona erdirmeyi amaçlamıştır (Gil-Besada, 2025: 14). Ayrıca AB, Rusya’da yaşayanlar için seyahat yasağı getirmiş ve bireyler ile kurumların mal varlıklarının dondurmıştır. Bu kapsamda, Rus avukat, aktivist ve siyasetçi Aleksey Navalni’nin ölümünden sorumlu tutulan ceza kolonileri, Rusya Federasyonu Federal Ceza İnfaz Kurumu, Navalni davasında rol alan yargı mensupları ile Adalet Bakanlığı’ndaki üst düzey yetkililerin de dahil olduğu 47 kişi yaptırım listesine alınmıştır. Ek olarak, Rus para-hükümet Güvenli İnternet Birliği’ne ekonomik kaynak sağlanması da yasaklanmıştır. Putin, bakanlar, valiler, yerel politikacılar, Sergey Lavrov, Rusya Devlet Duması üyeleri, iş adamları, oligarklar ve propagandacılar, Viktor ve Oleksandr Yanukoviç, Milli Güvenlik Konseyi üyeleri, üst düzey yetkililer ve askeri personel başta olmak üzere siyasi partiler, silahlı kuvvetler ve Wagner grubunun da yer aldığı paramiliter gruplar, bankalar, finans kuruluşları, propaganda ve dezenformasyon yapan medya kuruluşları, savunma, ulaşım ve enerji, havacılık, gemi ve makine inşa, bilişim teknolojileri, telekomünikasyon, sigortacılık sektörlerindeki şirketler, dünyanın en büyük elmas madenciliği şirketi PJSC Alrosa, ‘Tüm Rusya Halk Cephesi’ hareketi ve Ukraynalı çocuklara yönelik yeniden eğitim programları ve sınır dışı etmelerden sorumlu kuruluşlardan oluşan 2400’den fazla kişi ve kuruluşa yaptırım uygulanmaktadır (European Council, 2025).

Rusya’yı ekonomik açıdan yıpratmayı amaçlayan AB, ABD, İngiltere ve Kanada aldıkları ortak karar sonucu dünya bankalarının finansal sistemlerini entegre eden ve uluslararası para transferini sağlayan “SWIFT (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication/Dünya Bankalar Arası Finansal Telekomünikasyon Derneği)” sisteminden Rusya’ya ait yedi bankanın çıkarılmasını onaylamış ve AB üyesi devletlerin ve iş adamlarının Rusya’ya ait Yatırım Fonu projelerinde yer almaları yasaklamıştır. Rusya’ya ait bankaların tamamının AB’ye üye devletlerin finans piyasalarından men edilmesi konusunda ortak karar alınmıştır. Bunun yanı sıra AB üyesi devletlerin bünyesindeki iş adamlarının Rusya Federasyonu Merkez Bankası’na finans sağlaması ve değerli kâğıt alması da yasaklanmıştır. Enerji alanında da bazı yaptırımlar uygulanmış ve AB üyesi devletlerin Rusya petrol rafinerilerinden ham madde üretimi için gerekli malzemeyi ithal etmesinin yasaklanmasına karar verilmiştir. Ayrıca Almanya, Kuzey Akım 2 Doğal Gaz Boru Hattı projesinin devam etmesi durumunda projenin iptali için gerekli işlemlerin yürürlüğe girmesine dair yaptırım kararı almıştır (Abdurahmanlı, 2022: 129-130).

Savaşın başlamasından hemen sonra Rusya’nın enerji kozunu öne sürerek yaptırımların geri çekilmesine yönelik hamleleri sebebiyle AB, enerji tedarikçilerini çeşitlendirme politikasına yönelmiştir. Bu bağlamda da Azerbaycan ile görüşen AB, doğal gaz ithal etmek için boru hatları ile ilgili çalışmalara başlamıştır. Enerji tedarikçisi olarak değerlendirilen bir diğer alternatif ülke, senelerdir ambargo uygulanan İran olmuştur. Alternatif çözümlerin hem ekonomik hem de fiziksel zorluklar doğuracağını bilen AB, politikasından geri adım atmamaya (Tichy ve Dubsky, 2024: 2)

İsrail ve Mısır ile de görüşmüştür. AB, İsrail ve Mısır arasında üçlü doğal gaz anlaşması imzalanmış ve enerji güvenliği konusuna dikkat çekilmiştir (Abdurahmanlı, 2022: 135).

Mayıs 2022’de AB, Rus enerjisine olan bağımlılığını azaltmak için REPowerEU Planı’nı başlatmıştır. Bu sayede Rusya’dan ithal ettiği enerji payını %45’ten %19’a düşürmüştür. 2024 yılında ise AB temiz enerjiye geçiş yapmak, Rus enerjisine olan bağımlılığı tamamen sona erdirmek, AB genelinde istikrarlı enerji tedariki ve fiyatları sağlamak için bir yol haritası planı hazırlamıştır. Buna göre Rus enerjisi AB pazarlarından düzenli ve güvenli şekilde kademeli olarak kaldırılacaktır (European Commission, 2025).

Son olarak Mayıs 2025’de AB üyesi ülkeler arasında Rusya’ya yönelik 17. yaptırım paketi onaylanarak Rusya’nın petrol ihracatındaki kısıtlamaları aşmak için kullandığı 200 kadar tankerin kara listeye alınması ve Rus savunma sektörüne ürün tedarik eden bazı üçüncü ülkelerin şirketlerinin de AB yaptırım listesine eklenmesine karar verilmiştir. Ayrıca yeni yaptırımlar üzerinde de çalışıldığı ve savaşın devam etmesi durumunda Rusya’ya yönelik daha sert yaptırımların da uygulanabileceği belirtilmiştir (Şeker, 2025).

3.3. Rusya’nın AB Yaptırımlarına Karşılığı

Savaşın başlamasının hemen akabinde başta AB olmak üzere Batı ülkelerinin Rusya’ya yaptırım kararları karşısında Rusya, dış politikasındaki en önemli avantajı olan enerjiyi bir koz haline getirmiştir. Bu amaçla da 31 Mart 2022’de Putin, “dost olmayan” ülkelere enerji satışını ruble ile yapma kararını açıklamış ve enerji ticareti yaptığı devletlerin Gazprom Bank’ta ruble hesapları açmaları gerektiğini bildirmiştir. 1 Nisan 2022 itibarıyla de Rusya, kararlarını uygulamaya geçirmiş ve karara uymayan Bulgaristan ve Polonya’nın gazı 27 Nisan 2022’de, Finlandiya’nın ise 21 Mayıs 2022’de kesilmiştir. Hollanda ise ilk aşamada kararsız olduğunu açıklamıştır (Hernandez, 2022). Bu sürecin başlaması ile Putin’in hem Rus rublesine değer kazandırmayı hem de yaptırım uygulayan ülkelere Rusya Federasyonu bankalarından ruble satmayı zorunlu kılarak ekonomisini korumaya çalıştığı çıkarımı yapılabilir (Kemaloğlu, 2022). Ayrıca Macaristan, Almanya, Fransa, İtalya, Avusturya, Slovakya, Çekya ve Slovenya, Gazprom Bank’ın ödemeleri Avro cinsinde almaya devam etmesi neticesinde Rusya ile enerji ticaretine devam etmişlerdir (Hernandez, 2022).

Savaşın başlangıcından önce Rusya’nın AB’ye ihraç ettiği günlük 400-500 milyon metreküp doğal gaz, Temmuz 2022’de günlük 100 milyon metreküpün altına inmiştir. *International Energy Analysis* 2022 yılı verilerine göre; yılın ilk sekiz ayında Rusya, AB’ye doğal gaz aktarımını büyük ölçüde kestiği için tüketim %10 oranında azalmıştır (IEA, 2022; akt. Wang, 2023: 131). Buna karşın AB’nin istatistik kurumu Eurostat, AB’nin Rusya’dan sıvılaştırılmış doğal gaz (LNG) alımına devam ettiğini açıklamıştır. 2024 yılında Rusya’dan rekor miktarda LNG ithal etmiş ve bu ticarete savaş öncesine oranla çok daha yüksek fiyatlar ödemiştir (Humpert, 2025). Rusya yaptırımlar karşısında ekonomisini korumak amacıyla Batı ittifakında yer almayan ve kendisine yaptırım uygulamayan Çin ve Kazakistan ile yıllardır devam eden ticari ortaklıklarını geliştirmeye odaklanmıştır. Rusya açısından Çin ve Kazakistan alternatif pazarlar olarak değerlendirilmiş ve AB kaynaklı yaşanacak maddi kayıpların dengelenmesi amaçlanmıştır (Battır ve Yiğittepe, 2023: 564).

Çin'in Rusya'yı desteklemesi ve ticari ilişkilerin gelişmesi nedeniyle AB ve Çin arasındaki ilişkide sorunlar meydana gelmişse de kopma yaşanmamıştır. Bunun yanı sıra Çin, Rusya'nın enerjisine ihtiyaç duyduğu için Sibiry'a'nın Gücü Doğal Gaz Boru Hattı Projesinin hızlanması ve yeni hatların inşasına yönelik görüşmeler yapılmıştır.

Ekonomisinin büyük payı enerji gelirlerinden oluşan Rusya, AB ve Batı ülkelerinin yaptırımları nedeniyle ihracatını çeşitlendirmeye ve enerji ihracatına bağımlılığı azaltmaya yönelik politikalara yönelmiştir. 2021 yılında 492 milyar dolar ihracat yapan Rusya, 2022 ve 2023'te önemli bir düşüş yaşamıştır. Ancak 2024 yılında %0,5'lik artışla 278 milyar dolara ulaşan ihracat ile Rusya, ekonomisinin toparlanmasını sağlamaya çalışmaktadır. 209,2 milyar dolar ile ihracatta birinci sırada Asya ülkeleri yer alırken ikinci sırada Rusya'ya ağır yaptırımlar uygulayan AB gelmektedir. Rusya Federal Gümrük Servisi'nin 2024 yılı verilerine göre AB'ye yapılan ihracat 43,8 milyar dolar seviyesindedir. Üçüncü sırada ise 16,4 milyar dolarlık ihracat hacmi ile Afrika yer almaktadır (Russia's Pivot to Asia, 2025). Finlandiya merkezli Enerji ve Temiz Hava Araştırma Merkezi (CREA)'nın açıkladığı rapora göre AB, Rusya'ya yönelik tüm yaptırımlarına rağmen Rusya ekonomisinde hala önemli paya sahiptir. Buna göre; 29 Mayıs 2025 itibari ile Rusya, 209 milyar avrosu AB üyesi ülkelere gelmek üzere 883 milyar avrodan fazla yakıt ihracat geliri elde etmiştir. Ayrıca AB ülkeleri Ocak 2025'te Ukrayna'nın Rus gazını transit ithal etmesini durdurmasına rağmen alternatif güzergâhlardan almaya devam etmiştir. Petrol iletiminde Macaristan ve Slovakya boru hatları öne çıkarken, doğal gaz için Türkiye'den geçen boru hatları tercih edilmiştir (BBC, 2025).

Rusya Federasyonu Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Mariya Zaharova yaptığı açıklama ile AB'nin 17. yaptırım paketine yanıt vererek; Rusya'nın ultimatolara karşılık vermediğini, Ukrayna ile görüşmelere devam edilmesine hazır olduklarını ve bu konuda kararın Ukrayna'ya kaldığını söylemiştir (NTV, 2025).

3.4. Rusya'nın AB'ye Yönelik Zorlayıcı Diplomasisinde Enerjinin Rolü

Rusya'nın zorlayıcı diplomasisinin temelleri Çeçen Modeli'ne dayanmaktadır ve beş unsurdan oluşmaktadır. Bu unsurlardan ilki üstün askeri gücün kullanımı ve sınırlı askeri zaferin elde edilmesine dayalıdır. Rusya'nın Ukrayna'daki bazı bölgelerin toprak kontrolünün sağlanması ile yerine getirilmiştir (Tkachenko, 2017: 125). Rusya, Ocak 2025 itibari ile Kırım, Kherson, Melitopol, Mariupol, Donetsk, Luhansk bölgeleri de dâhil olmak üzere Ukrayna'nın %18,21'lik alanını işgal etmiş (Stratejik Ortak, 2025) ve dönem dönem toprak kaybetse de toplamda toprak kazancını arttırmıştır.

Çeçen Modeli'nde yer alan ikinci unsur ise yenik durumdaki düşmana karşı zafer kutlamalarının yapılmamasıdır. Rusya-Ukrayna Savaşı'nda Rusya, savaşta kazandığı başarılar için aleni şekilde kutlama yapmamıştır. Rusya'nın zorlayıcı diplomasi yaklaşımında geleneksel savaşlardaki zafer algısından uzaklaşarak “koşulsuz teslim”, “zafer kutlamaları” ve “savaşta kahramanların ödüllendirilmesi” gibi davranışlar kabul edilmemiştir (Tkachenko, 2017: 125). Ancak televizyon kanallarından, gazetelerden ve sosyal medyadan savaşın güncel durumu ile ilgili gelişmeler yayınlayarak küresel duyurular yapılmıştır. Bunun yanı sıra resmi törenlerde sıkça

Ukrayna ile devam eden savaşa ve AB'ye yönelik söylemlerine devam edilmiştir. 9 Mayıs 2025 tarihinde gerçekleştirilen Rusya'nın Zafer Günü kutlamalarında konuşan Putin, Ukrayna ile olan savaşını “özel askeri operasyon” olarak değerlendirdiğini söylemiştir. Mayıs 2024'te de Rusya, Ukrayna'da ele geçirilen askeri araçları sergilemiş ve AB ülkelerinin Ukrayna'ya verdikleri desteği kamuoyuna göstermiştir (NTV, 2024). Rusya'nın bu politikasının temelinde çatışmaların tırmanmasının engellenmesi ve sorunun barışçıl yollarla çözülmesini amaçlanması yer almaktadır.

Rusya zorlayıcı diplomasisinde üçüncü unsur, geçiş anlaşmalarının doğası gereği değerli ve bazı durumlarda olumlu bir statükoyu korumak için en uygun anlaşma olarak değerlendirilmesi şeklinde belirlenmiştir. Zorlayıcı diplomasinin riskli yapısından ötürü Rusya, “geçiş anlaşmaları” tercih etmiş ve Ukrayna ile müzakerelere devam etmiştir (Tkachenko, 2017: 16). Savaşın başlangıcının hemen ardından gerçekleştirilen görüşmelerde Türkiye arabuluculuk görevi üstlenmiştir. 11-13 Mart 2022 tarihlerinde gerçekleştirilen Antalya Diplomasi Forumu'nda dönemin Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu'nun moderatörlüğünde Rusya Federasyonu Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov ve Ukrayna Dışişleri Bakanı Dmitro Kuleba ilk görüşmeyi gerçekleştirmiştir. Savaşın başlangıcını takip eden süreçte iki devlet arasındaki ilk üst düzey temas olan bu görüşmede herhangi bir anlaşmaya varılamamıştır. Bu görüşmenin hemen ardından video konferans yoluyla da görüşmeler gerçekleştirilmiş ve 16 Mart 2022'de Ukrayna heyetinin baş müzakerecisi Mykhailo Podolyak taslak barış anlaşmasında Ukrayna'nın NATO'ya üye olma isteğinden vazgeçerek yabancı üs ve silahlara ev sahipliği yapmadan kendi ordusuna ve donanmasına sahip tarafsız bir ülke olarak kalmayı kabul edeceğini söylese de anlaşmanın birçok yönden eksik kaldığını da vurgulamıştır (TRT World, 2022). 15 maddeden oluşan taslak anlaşma görüşmelerin ardından iki tarafın anlaşamaması nedeniyle sonuçsuz kalmıştır. AB üyesi ülkelere olan Fransa Dışişleri Bakanı Jean-Yves Le Drian, görüşmeler sonrasında yaptığı açıklamada “Rusya'nın amacı müzakere etmek değil Ukrayna'yı işgal etmektir” çıkarımını yapmış ve “Putin çatışmaya devam ettikçe yaptırımlar yoğunlaşarak devam edecek” demiştir (*Radio France Internationale* - RFI, 2022).

29-30 Mart 2022 tarihinde İstanbul'da gerçekleştirilen görüşmelerde Ukrayna, Rusya'ya askeri ittifaklara katılmayacağı ve tarafsızlık statüsünü koruyacağını bildirmiş ve karşılığında da Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin Rusya dışındaki daimi üyeleri (ABD, Çin, İngiltere ve Fransa), AB üyesi ülkelere İtalya, Almanya, Polonya ve Türkiye, İsrail ve Kanada'dan oluşan garantör devletlerin de dâhil olacağı bir güvenlik yapısı teklif etmiştir (BBC, 2022a). Ukraynalı müzakereci David Arakhamia, NATO'ya değil AB'ye gireceklerini söylemiş ve Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu da tarafların bazı konularda uzlaşmaya vardıklarını açıklamıştır. Ancak müzakereler sonrasında olumlu bir gelişme olmamış ve savaş devam etmiştir. Mayıs 2022 ile Ocak 2023 tarihleri arasında da görüşmeler duraksamıştır. 11 Ocak 2023'te Rusya ve Ukrayna arasında görüşmeler gerçekleştirilmiş olup, insani sorunların çözümü, yaralıların durumu ve kayıp kişiler sorunu gündeme alınmıştır.

Şubat 2023'te Çin hükümeti Rusya ve Ukrayna arasındaki savaşı bitirmek için barış anlaşması taslağı hazırlamıştır. Belgede Ukrayna'ya silah sağladığı ve Rusya'ya uyguladığı yaptırımlar ve siyasi baskı ile krizi tırmandırdığı için üstü kapalı şekilde AB suçlanmıştır (Reuters, 2023). Bu tepkiye AB

cevabını Çin'in barış planının Ukrayna'yı ateşkese zorlamak için Batı'yı bölme girişimi olarak eleştirerek sorunu çözmekten ziyade dondurmaya sağlayacağını söylemiştir. Ancak Çin, Brezilya, Endonezya ve Hindistan'ın hazırladıkları barış planları da sonuç vermemiştir. Mayıs 2023'te Birleşmiş Milletler (BM) Genel Sekreteri Antonio Guterres, “iki devlet arasındaki barış müzakerelerinin Rusya'nın tamamen savaşıma ve kazanmaya odaklanması nedeniyle mümkün olmadığını” söylemiştir (*Radio Free Europe/Radio Liberty* - RFE/RL, 2023). Eylül 2023'te AB üyesi Slovakya'nın Başbakanı Robert Fico yaptığı açıklama ile Ukrayna'ya silah desteğinde bulunulmasının savaşı teşvik ettiğini söyleyerek, AB ve ABD'nin ağırlığını koyarak tarafların Ukrayna'nın güvenliğini garanti altına alacak uzlaşmanın bulunması için zorlanması gerektiği düşüncesini paylaşmıştır. Buna ek olarak Fico, Slovakya'nın Ukrayna'ya askeri yardım yapmayacağını ve AB'nin Rusya'ya yönelik yaptırımlarına karşı çıkacaklarını vurgulamıştır (Ridgwell, 2023).

Kasım 2023'te Ukrayna Devlet Başkanı Zelenski, teröristlerle konuşmaya hazır olmadığını söyleyerek Rusya ile yapılacak barış görüşmelerine katılmayacağını açıklamış ve Fransa'dan destek almıştır. Ayrıca Fransa, tüm ülkelerin Ukrayna'ya yardım etmekle görevli olduklarını söylemiş ve sorunun adil barış müzakereleri ile çözüleceğine inandığını da eklemiştir. Ancak Putin, Ukrayna'yı görüşmelere katılmadığı için barışı reddetmekle suçlamıştır. İlerleyen süreçte Putin barış müzakereleri için hazır olduğunu sıklıkla dile getirmişse de Şubat 2024'te verdiği röportajda Rusya'nın henüz savaş hedeflerine tam olarak ulaşmadığını da eklemiştir. 15-16 Haziran 2024 tarihlerinde İsviçre'de Rusya'nın davetli olmadığı, 92 ülke ve 8 uluslararası örgütün katıldığı Ukrayna Barış Zirvesi düzenlenmiş ve barışın Ukrayna açısından nasıl yapılması gerektiğinin sınırları çizilmiştir. Ortak bildiri AB ülkeleri, Avrupa Komisyonu, Avrupa Konseyi ve Avrupa Parlamentosu tarafından da desteklenmiştir (*Federal Department of Foreign Affairs* - FDFA, 2024).

Kasım 2024'te ABD'deki başkanlık seçimlerini kazanan Donald Trump, savaşın bitirilmesi için Rusya ve Ukrayna arasında barış müzakerelerinin gerçekleştirilmesi amacıyla çalışmalara başlamış ancak Rusya ve Ukrayna'dan beklediği olumlu yaklaşımı görememiştir. 22 Ocak 2025'te ABD Başkanı Trump, Putin'i savaşı durdurmak için müzakere yapmazsa daha fazla yaptırımlar uygulayacağını söyleyerek uyarılmış ve Putin'den müzakerelere hazır olduğu yanıtını almıştır. Ancak Ukrayna Başkanı Zelenski, Putin'in ılımlı yaklaşımını ABD'yi manipüle etme çabası olarak yorumlamıştır (Sauer, 2025). Bu süreçte Trump, Ukrayna'ya verdirdiği desteği sona erdirerek Putin ile müzakerelere başlayacağını bildirmiş ve Ukrayna ile AB'den tepki almıştır. Ukrayna ve AB, kendilerinin merkezi rolde olmadıkları müzakerelerin kabul edilemeyeceğini ve başarısızlıkla sonuçlanacağını söylemişlerdir. Ayrıca bu durumun sadece Ukrayna'nın değil Avrupa'nın da güvenliğini etkileyeceği düşüncesinde oldukları için AB'nin daha fazla çaba harcaması gerektiğine dair yorumlar yapılmıştır (Rossi vd. 2025). Bu bağlamda 2 Mart 2025'te Londra'da düzenlenen Ukrayna Zirvesi'ne on üç AB üyesi ülkenin lideri katılarak müzakereler için ön hazırlık yapmayı amaçlamışlarsa da gelişme sağlanamamıştır. 15 Mayıs 2025'te Rusya ve Ukrayna yetkilileri İstanbul'da doğrudan görüşme gerçekleştirmiş ve çözüm yolunda atım atılması için yol açılmıştır. 2 Haziran 2025'te görüşmelere devam edilmiş ve iki tarafın heyeti de müzakerelere bakışlarını değiştirerek, olumlu yaklaşım içine girmişlerdir. Rusya'yı müzakerelere zorlamak için Haziran

2025'te ABD ikinci yaptırım paketi hazırlamış ve Rusya'nın petrol, doğal gaz, uranyum gibi enerji kaynakları ve diğer ihracat ürünlerini alan ülkelere %500 oranında gümrük vergisi getirmeyi planlamışlardır. Bu durum Çin, Hindistan başta olmak üzere Rusya'dan enerji almaya devam eden AB ve Ukrayna'yı da etkileyecek bir gelişme olmuştur (Liboreiro ve Tunakan, 2025). Son olarak 2 Haziran 2025'te İstanbul'da gerçekleştirilen Rusya-Ukrayna-Türkiye üçlü görüşmesinin yararlı şekilde sonuçlandığını açıklayan Rusya Dışişleri Bakanı Lavrov, doğrudan müzakere sürecinin devam ettiğini söylemiştir (Cura, 2025).

Zorlayıcı diplomasi stratejisinin başarısını etkileyen en önemli unsurlardan biri şüphesiz ki iki taraf arasında güvenli ve kesintisiz iletişimin devam ettirilmesidir. Rusya da savaşın başlamasını takip eden süreçte hem Ukrayna hem diğer ülkeler hem de AB ile müzakere kanallarını açık tutmuştur. Müzakereler savaşın bitirilmesi konusunda net bir anlaşma ortaya koymamışsa da dönem dönem ateşkesler yapılmış ve insani sorunlar konusunda adımlar atılmıştır. Ukrayna'nın müzakerelerde tek başına karar alabilecek durumda olmaması ve AB'nin de savaşın bitimi konusunda merkezi konumda yer alması nedeniyle müzakereler çok etkenli olarak devam etmektedir.

Rusya zorlayıcı diplomasisinin dördüncü unsuru Devlet Başkanı Putin'in zorlayıcı diplomasi karar alma ve dış politika yönetimi sürecine katılımıdır (Tkachenko 2017: 126). Putin, savaşın başladığı günden bu yana sık sık kamuoyunu ve vatandaşları bilgilendirmiş ve savaşın seyrinde de aktif olarak etkili olmuştur. Savaşın gidişatına dair karar alma süreçlerinde Putin'in düşünceleri, söylemleri ve tepkileri belirleyici öneme sahiptir. Rus dış politikasında Putin'in iktidara gelişi ile uluslararası sistemdeki tek kutuplu yapının değiştirilmesi ve çok kutuplu sistemin ABD tarafından da kabul edilmesine yönelmiştir. Ukrayna ile savaşında da öne çıkan etken Ukrayna'nın AB ve NATO'ya yönelik politikaları olarak değerlendirildiğinde savaşın öncesinde ve başlamasında Putin'in kararlarının etkisi net olarak hissedilmektedir. Ayrıca müzakereler sürecinde de Rusya heyeti Putin'in onayı olmadan karar almamış ve son söz daima Putin tarafından söylenmiştir. Diğer devletlerin liderleriyle ilişkiler kuran Putin, süreci kendi açısından anlatarak güncel durumlarla ilgili değerlendirmelerini de paylaşmıştır.

Çeçen Modeli'nde yer alan beşinci unsur ise Rus liderlerin çatışma ile elde etmek istediklerini açıkça dile getirmeleridir. Bu unsur hem zorlayıcı diplomasi yapısı gereği hem de Rusya dış politikası açısından diğer unsurlara göre daha önemlidir. Bu unsurun temelinde Rusya'nın zorlayıcı diplomasi stratejisiyle elde etmeye çalıştığı "basit amaçlarını" gerçekçi şekilde nasıl tasarlayacağı yer almaktadır (Tkachenko, 2017: 127). Bu bağlamda değerlendirildiğinde Putin'in yaptığı açıklamalarda bu unsurun izleri açıkça görülmektedir. Savaşın başladığı 24 Şubat 2022'de sabah saatlerinde televizyonda Ukrayna'ya askerî harekât başlattıklarını ve Ukrayna'yı işgal etmeyi planladıklarını açıklamıştır. Ayrıca Putin, Ukrayna'nın demokratik yollarla seçilmiş hükümetinin sekiz yıllık soykırımdan sorumlu olduğunu söyleyerek, hedeflerinin Ukrayna'nın silahsızlandırılması ve Nazizm'den arındırılması olduğunu vurgulamıştır (BBC, 2022b). Bunun yanı sıra Putin, Ukrayna'nın "ülkenin doğusunda yaşayanlara karşı düşmanca tutumlara" son vermesini, AB ve NATO üyeliğinden vazgeçilerek tarafsız bir devlet olması gerektiği isteğini de dile getirmiştir (Kirby, 2022).

Rusya, Ukrayna ile savaşında AB'ye yönelik uyguladığı zorlayıcı diplomasisinde enerji avantajını bir koz olarak kullanmış ve Çeçen Modeli unsurlarına da bunu yansıtmıştır. Ukrayna'ya karşı kazandığı askeri zaferinin yanında AB'nin enerji alanında kendisine olan bağımlılık durumunu kullanarak lehine etki yaratmaya çalışmıştır. Ancak AB'nin Ukrayna'yı desteklemesi ve yardımlarda bulunması üzerine Rusya enerjiyi gündeme getirerek ödemeleri ruble ile alacağını söylemiş ve buna uymayan devletlere enerji tedarikini kesmiştir. AB her ne kadar alternatif güzergâh ve yöntemlere yönelmişse de Rus enerjisinden tamamen soyutlanamamıştır. Bu bağlamda enerji hala AB'ye karşı Rusya'nın zaferi olarak görülebilir.

Ukrayna ile savaşı nedeniyle AB'nin yaptırım paketleri ile çeşitli konularda yasaklı hale gelen Rusya, ekonomik ve enerji alanında uygulanan yaptırımlarla yıpratılmaya çalışılmıştır. Rusya alternatif pazarlara yönelse de hala ticaretinde AB ülkeleri büyük orana sahiptir. Ukrayna'yı destekleyen AB, iki ülke arasında yapılan müzakerelere dâhil olmak ve sorunun hem Ukrayna hem de Avrupa lehine çözülmesini istemektedir. Savaşı sonlandıran antlaşmanın meydana gelmesi durumunda Rusya'nın enerji avantajını kullanarak kazançlarını arttırmaya yönelik tutum takınacağı çıkarımını yapmak yanlış olmayacaktır.

SONUÇ

Uluslararası sistemin temel aktörü olarak değerlendirilen devletler tarihsel süreçte varlıklarını devam ettirmek ve güçlerini korumak amacıyla çeşitli politikalar izlemişlerdir. Bu politikalarının diğer devletlerin politikalarıyla uyuşmaması nedeniyle aralarında çeşitli sorunlar ve çatışmalar yaşanmıştır. Sorunları savaşla değil barışçıl yöntemlerle çözmeyi amaç edinen diplomasi alanında birçok strateji geliştirilmiştir. Bunlardan biri olan zorlayıcı diplomasi, bir devletin tehdit algıladığı başka bir devleti, tehdit oluşturan eyleminden güç kullanma tehdidi ile ikna ederek vazgeçirmeyi ya da geri almasını sağlamayı amaçlayan, savaş içermeyen ve daha az masraflı olması özellikleriyle uluslararası ilişkilerde sıklıkla başvurulmuş bir stratejidir.

Uluslararası sistemde yüzyıllardır varlığını sürdüren ve gücünü koruyan Rusya, köklü tarihsel geçmişi ile stratejik öneme sahip devletlerden biridir. Her dönem önemini koruyan ve uluslararası sistemde belirleyici rolü olan Rusya, coğrafi konumu açısından da jeostratejik avantaja sahiptir. Özellikle zengin enerji kaynaklara sahip olan Rusya, adeta “enerjinin süper gücü” olarak adlandırılmakta ve politikalarına enerji avantajını göz önünde bulundurarak şekil vermektedir. 2000 yılında Putin'in Devlet Başkanı olması ile dış politikasında değişiklik yapan Rusya, uluslararası sistemde tek kutupluluğa ve Batı hegemonyasına karşı duruş sergilemiş ve enerjiyi politikalarının önemli bileşenlerinden biri haline getirmiştir.

Rusya dış politikasında yaşadığı sorunlar karşısında zorlayıcı diplomasi stratejisine başvurarak söz konusu sorunları çözmeyi tercih etmektedir. Zorlayıcı diplomasi, yapısı gereği barışçıl yöntemlerden olduğu için askeri güç kullanımı içermiyorsa da Rusya bu stratejiyi kendisine özgü şekillendirmiş ve askeri gücünü göz ardı etmemiştir. Bunun yanı sıra zorlayıcı diplomasi stratejisinin içerdiği havuç (teşvik) ve sopa (yaptırım) unsurlarını da uygulamaya koymuş ve sopa olarak enerji

avantajını sıklıkla kullanmıştır. Daha açık bir ifadeyle, eyleminden vazgeçirmek istediği devletleri enerji tedarikini keseceğine dair tehdit ile ikna etmeye çalışmıştır.

2022 yılında Ukrayna'nın AB ve NATO'ya üye olmak istediğini açıkça ifade etmesi ve bu doğrultuda adımlar atması sonrasında Rusya, bu duruma engel olmak ve uluslararası sistemdeki tek kutuplu yapıyı değiştirmek amacıyla Ukrayna'yla savaşa başlamıştır. ABD ve AB başta olmak üzere çok sayıda uluslararası aktörün tepkisini çeken ve yaptırımlarla karşılaşan Rusya, savaş sürecinde diğer ülkelere yönelik politikasında da enerji avantajını kullanmıştır. AB'ye yönelik zorlayıcı diplomasi stratejisi uygulayan Rusya, enerji alanındaki lider konumunu kullanarak yaptırımlardan korunmaya çalışmıştır.

Çalışmada Ukrayna ile savaşında AB'nin yaptırımlarına karşı Rusya'nın zorlayıcı diplomasisinde enerjiyi araçsallaştırması incelenmiştir. Rusya'nın enerji alanındaki avantajlı durumunun zorlayıcı diplomasi stratejisinin başarısına etkisinin irdelendiği çalışma, Ukrayna ile savaşın başladığı 2022 yılından günümüze olan süreçte Rusya-AB ilişkisi ile sınırlandırılmıştır. Araştırma sonucunda, çalışmada ayrıntılı değinildiği üzere Rusya'nın enerji alanındaki süper gücünü ve lider konumunu koruduğu görülmektedir. AB ise Rusya'ya uyguladığı yaptırımlara ve alternatif kaynaklara yönelmesine rağmen Rus enerjisinden tamamen kopamamıştır. Bu durum Rusya'nın zorlayıcı diplomasisinde sıklıkla başvurduğu enerji kozunun etkisini koruduğunu göstermektedir.

Savaşın devam ettiği ve müzakerelerin henüz tamamlanmadığı bir dönemde, Rusya'nın AB'nin Rus ekonomisini çökertmeye yönelik yaptırımlarına karşı askeri gücü ve enerji avantajı ile direnmeye devam ettiği görülmektedir. AB ile aktif bir askeri çatışma içinde olmasa da AB üyesi ülkelerin Ukrayna'ya desteklerinden vazgeçmeleri için Rusya'nın, enerji avantajını sopa olarak uzun süre daha kullanmaya devam edeceği, müzakerelerde de lehine sonuç almak için enerji kozunu öne süreceğine dair çıkarım yapmak mümkündür.

Çıkar Çatışması Beyanı

Yazar(lar), bu makalenin araştırma, yazarlık ve/veya yayın süreci ile ilgili herhangi bir potansiyel çıkar çatışması olmadığını beyan eder.

Mali Destek

Yazar(lar), bu makalenin araştırılması, yazılması ve/veya yayınlanması için herhangi bir mali destek almamıştır.

Yayın Etiği Beyanı

Çalışmada etik dışı bir husus bulunmadığını, araştırma ve yayın etiğine özenle uyulduğunu beyan ederiz.

Yazar Katkı Oranı

Çalışma, üç yazarlı olup her bir yazarın katkı oranı eşit orandadır.

Etik Kurul İzni

Çalışma etik kurul izni gerektirmeyen çalışmalardandır.

KAYNAKÇA

- Abdurrahmanlı, E. (2022, 14-15 Ekim). Rusya-Ukrayna Savaşı Kapsamında Batının Uyguladığı Enerji Politikası ve Ambargolar, Konferans sunumu. *TUIÇ Akademi VI. Uluslararası Afro-Avrasya Araştırmaları Kongresi*, Skopje, Kuzey Makedonya.
- Aksu, F. (2008). *Türk Dış Politikasında Zorlayıcı Diplomasi*, İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Aksu, F. (2010). Kuvvet Kullanma Tehdidine Dayalı Dış Politika Krizlerinde Güvenlik Kavramı. E.B. Paker ve İ. Akça (Ed.) içinde *Türkiye’de Ordu, Devlet ve Güvenlik Siyaseti*, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, s. 475-502.
- Art, R. J. (2003). Coercive Diplomacy: What Do We Know?. R.J. Art ve P.M. Cronin (Eds.) içinde *The United States and Coercive Diplomacy*, Washington, D.C.: United States Institute of Peace, s. 359-420.
- Battır, O. ve Yiğittepe, L. (2023). Rusya-Ukrayna Savaşında Yaptırımlar ve Enerji Güvenliği; Karşılıklı Ekonomik Bağımlılıklar Perspektifinden Bir Değerlendirme, *Yönetim ve Ekonomi*, 30(3), 549-573.<https://doi.org/10.18657/yonveek.1222200>
- BBC. (2022, February 24). *Rusya’nın Ukrayna’yı işgalinde ikinci gün: Rusya üç yönden ilerliyor.* <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-60505627>
- BBC. (2022, March 29). *Rusya-Ukrayna heyetleri İstanbul’da görüştü, Ukrayna Türkiye’nin garantör ülkeler arasında olmasını istedi.* <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-60912025>
- BBC. (2025, May 30). *Как Запад помогает России финансировать вторжение в Украину.* <https://www.bbc.com/russian/articles/cn5y6rlg6v2o>
- Craig, G.A. ve George, A.L. (1997). *Güç ve Devlet Yönetimi: Günümüzün Diplomatik Sorunları* (Çev. İ. D. Dağı ve E. Yüksel). Ankara: Dış Politika Enstitüsü.
- Cura, A. (2025, June 4). *Rusya Dışişleri Bakanı Lavrov, İstanbul müzakerelerinin sonucunu değerlendirdi.* Anadolu Ajansı. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/rusya-disisleri-bakani-lavrov-istanbul-muzakerelerinin-sonucunu-degerlendirdi/3589040>
- Çetinkaya, Ş. (2019). *Enerji Güvenliği Rusya-Batı Gerilimi ve Türkiye (1997-2016)*, Ankara: Gece Akademi.
- Dugin, A. (2005). *Rus Jeopolitiği Avrasyacı Yaklaşım* (Çev. V. İmanov). İstanbul: Küre Yayınları.
- European Commission. (2025, May 6). *Roadmap to fully and EU dependency on Russian energy.* https://commission.europa.eu/news/roadmap-fully-end-eu-dependency-russian-energy-2025-05-06_en
- European Council. (2025). *EU sanctions against Russia.* <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/sanctions-against-russia/>
- Federal Department of Foreign Affairs (2024, June 16). *Summit on peace in Ukraine: Joint communique on a peace framework.* <https://web.archive.org/web/20240617213008/https://www.eda.admin.ch/eda/en/fdfa/fdfa/akt>

ucll/dossiers/konferenz-zum-frieden-ukraine/Summit-on-Peace-in-ukraine-joint-communique-on-a-peace-framework.html

- George, A. L. (2004). Coercive Diplomacy. R.J. Art ve K.N. Waltz (Eds.) içinde *The Use of Force: Military Power and International Politics*, Lanham, MD: Rowman & Littlefield Publishers, s. 70-76.
- George, A. L. (2006). *Savaştan Kaçınmak II: Yakın Tarihte Süper Güçlerin Müdahalesinde Ortadoğu Çatışmaları* (Çev. N. Hamiş). İstanbul: NESA Yayınları.
- George, A. L. ve Simons, W. E. (1994). *The Limits of Coercive Diplomacy*, New York: Avalon Publishing.
- Gil-Besada, L. (2025). A Literature-based Framework for Analysing Parliamentary Diplomacy in Conflict Settings: European Responses to the Russia-Ukraine War, *The Journal of Legislative Studies*, s. 1-45. <https://doi.org/10.1080/13572334.2025.2497202>
- Gül, M. ve Karapınar, E. (2020). İran Nükleer Krizi ve Zorlayıcı Diplomasi, *Vizyoner Dergisi*, 11(26), 279-290, <https://doi.org/10.21076/vizyoner.638894>
- Hernandez, A. (2022, 25 Mayıs). *Rublesforgas: who's paid so far?*. Politico. <https://www.politico.eu/article/ruble-gas-paid-russia-eu/>
- Humpert, M. (2025, 27 Şubat). *EU paid near 300% more for Russian LNG in 2024 Compared to early 2021*. High North News. <https://www.highnorthnews.com/en/eu-paid-near-300-more-russian-lng-2024-compared-early-2021>
- Jakobsen, P. V. (2016). Coercive Diplomacy. C.M. Constantinou, P. Kerr ve P. Sharp (Eds.), içinde *The SAGE Handbook of Diplomacy*, Los Angeles: SAGE, s. 476-486.
- Jentleson, B. (2006). Coercive Diplomacy: Scope and Limits in the Contemporary World, *The Stanley Foundation*. <https://stanleycenter.org/publications/pab/pab06CoerDip.pdf>
- Kaya, S. (2022). Russians and Russia in World Politics: Historical Background. Ş.H. Çalış ve V. Tinker (Eds.). içinde *Russian Foreign Policy*, Almatı: Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi Avrasya Araştırma Enstitüsü (ERI), s. 27-63.
- Kemaloğlu, İ. (2022, 10 Mayıs). AB, Rus gazını ruble ile alacak mı?. Anadolu Ajansı. <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/ab-rus-gazini-ruble-ile-alacak-mi/2583540#>
- Kirby, P. (2022, 24 Şubat). *Rusya neden Ukrayna'yı işgal ediyor, Putin ne istiyor?*. BBC News. <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-60508022>
- Kurt, S. (2018). Neo-Avrasyacı Perspektiften Rusya Federasyonu'nun Güvenlik Algısı, *Güvenlik Stratejileri*, 14(28), 91-125. <https://doi.org/10.17752/guvenlikstrjtj.495761>
- Lauren, P. G. (1972). Ultimataand Coercive Diplomacy, *International Studies Quaterly*, 16(2), 131-165. <https://doi.org/10.2307/3013977>
- Liboreiro, J. ve Tunakan, B. (2025, 28 Mayıs). *ABD Senatosu'ndan Rus gazı alan ülkelere yüzde 500 vergi tehdidi: Türkiye ve AB nasıl etkilenir?*. Euronews. <https://tr.euronews.com/my-europe/2025/05/28/abd-senatosundan-rus-gazi-alan-ulkelere-yuzde-500-vergi-tehdidi-turkiye-ve-ab-nasil-etkiler>
- Maness, R. C. ve Valeriano, B. (2015). *Russia's Coercive Diplomacy: Energy, Cyberand Maritime Policy as New Sources of Power*, Londra: PalgraveMacmillan.

- NTV. (2024, 4 Mayıs). *Rusya Ukrayna'da Ele Geçirdiği Tankları ve Zırhlı Araçları Sergiledi*. <https://www.youtube.com/watch?v=fTRGn6sNEMM>
- NTV. (2025, 20 Mayıs). AB'nin 17'inci yaptırım paketine Rusya'dan tepki. <https://www.ntv.com.tr/dunya/abnin-17nci-yaptirim-paketine-rusyadan-tepki,cdQbRHwUcE-S1DxJ0RJPIQ>
- Radio France Internationale. (2022, March 17). *French foerign minister says Russia is 'pretending to negotiate' in Ukraine talks*. <https://www.rfi.fr/en/international/20220317-french-foreign-minister-says-russia-is-pretending-to-negotiate-in-ukraine-talks>
- Radio Free Europe/Radio Liberty . (2023, May 8). *Russia holds victory day celebrations amid fresh strikes on Ukraine*. <https://www.rferl.org/a/kyrgyz-president-russia-visit-japarov-putin-victory-day/32400550.html>
- Reuters. (2023, July 3). *China says Ukraine crisis drivenby 'invisiblehand'*. <https://www.reuters.com/world/china/china-says-ukraine-crisis-driven-by-invisible-hand-2023-03-07/>
- Ridgwell, H. (2023, September 27). *Slovakia's election threatens to upend Western unity on Ukraine*. VOA News. <https://www.voanews.com/a/slovakia-s-election-threatens-to-upend-western-unity-on-ukraine/7286950.html>
- Ross, T., Caulcutt, C., Burchard, H. V. D. ve Barigazzi, J. (2025, February 12). *Trump and Putin stun Europe with peace plan for Ukraine*, Politico. <https://www.politico.eu/article/donald-trump-vladimir-putin-stun-europe-peace-plan-ukraine-nato/>
- Russia's Pivot to Asia. (2025, January 5). *Russia's Foreign Trade: 2024 Changes and 2025 Trends*. <https://russiaspivottoasia.com/russias-foreign-trade-2024-changes-and-2025-trends/>
- Sauer, P. (2025, January 24). *Putin 'ready for negotiations' with Trump on Ukraine war*. TheGuardian. <https://www.theguardian.com/world/2025/jan/24/vladimir-putin-ready-for-negotiations-donald-trump-ukraine-war-russia>
- Sezer, S. (2024). *Rusya-Ukrayna Savaşı'nın Jeopolitik Sonuçları*, Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 17(1), 158-180. <https://doi.org/10.25287/ohuiibf.1331462>
- Simons, G. (2020). *Russian Foreign Policy and Public Diplomacy: Meeting 21st Century Challenges*, *Vestnik RUDN International Relations*, 20(3), 491-503. <https://doi.org/10.22363/2313-0660-2020-20-3-491-503>
- Slantchev, B.L. (2014). *National Security Strategy: The Diplomacy of Strategic Coercion*. <http://slantchev.ucsd.edu/courses/nss/lectures/coercive-diplomacy.pdf>
- Sojka, A., Terraza, J., Crespo, F. C. ve Rumín, A. C. (2025). *Russian Invasion as a European Issue: Vertical Europeanisation of National Political Debates and the War in Ukraine*, *European Union Politics*, 26(2), 1-34. <https://doi.org/10.1177/14651165241312879>
- Stratejik Ortak. (2025, 14 Şubat). *Ukrayna Son Durum Haritası [2025]- Savaş Haritası*. <https://stratejikortak.com/2025/02/ukrayna-son-durum-savas-haritasi-timeline.html>
- Sukhankin, S. (2020). *Russia's Energy Strategy 2035: A Break Through or Another Impasse?*, *Eurasia Daily Monitor*, 17(78). <https://jamestown.org/program/russias-energy-strategy-2035-a-breakthrough-or-another-impasse/>

- Şeker, A. U. (2025, 20 Mayıs). *AB, Rusya'ya yeni yaptırımları onayladı*. Anadolu Ajansı. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/ab-rusyaya-yeni-yaptirimlari-onayladi/3573899>
- Şener, B. (2017). Savaş ile Barış Arasında Bir Kriz Stratejisi Olarak Zorlayıcı Diplomasi ve Türk Dış Politikasındaki Örnekleri içinde *Yeni Güvenlik Ekosistemi ve Çok Taraflı Bedeli*, İstanbul: Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi, s. 157-190.
- The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation. (2023, March 31). *The Consept of The Foreign Policy of The Russian Federation*, Kremlin. https://mid.ru/en/foreign_policy/fundamental_documents/1860586/
- Tichy, L. ve Dubsky, Z. (2024). The EU Energy Security Relations with Russia Until the Ukraine War, *Energy Strategy Reviews*, 52, 1-14. <https://doi.org/10.1016/j.esr.2024.101313>
- Tkachenko, S. L. (2017). The Coercive Diplomacy of Vladimir Putin (2014-2016). R.E. Kanet (Ed). içinde *The Russian Challenge to the European Security*, Londra: Palgrave Macmillan, s. 115-136.
- TRT World. (2022). *What could a Ukraine-Russia peace agreement look like?*. <https://www.trtworld.com/magazine/what-could-a-ukraine-russia-peace-agreement-look-like-55615>
- US Energy Information Administration. (2024, April 29). *Russia*. <https://www.eia.gov/international/analysis/country/RUS>
- Varol Sevim, T. (2014). Rus Dış Enerji Politikası ve Yeni Hedef Kuzey Doğu Asya, *Uluslararası İlişkiler*, 11(41), s. 87-108. <https://doi.org/10.33458/uidergisi.553347>
- Wang, Z. (2023). European Energy Crisis Analysis: The Background of Russian-Ukrainian Conflict, *BCP Business&Management*, 45, s. 128-133. <https://doi.org/10.54691/bcpbm.v45i.4873>
- Yalaz, A. (2021). Zorlayıcı Diplomasinin Sınırları: 1980-1988 İran-İrak Savaşı Örneği, *Journal of Diplomatic Research*, 3(2), s. 56-73. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1906753>
- Yergin, D. (2022). *Yeni Harita Enerji, İklim ve Uluslar Çatışması* (Çev. O. Özaltın), İstanbul: Nora Yayınları.